



UNIVERSITY OF  
EASTERN FINLAND

## Huoltajien ajatuksia yhteisopettajuudesta

Johanna Rauste

Itä-Suomen yliopisto

Filosofinen tiedekunta

Soveltavan kasvatustieteen ja

opettajankoulutuksen osasto

Kasvatustiede

03.04.2023

Itä-Suomen yliopisto, filosofinen tiedekunta

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto

Luokanopettajakoulutus

Rauste, Johanna: Huoltajien ajatuksia yhteisopettajuudesta

Pro gradu -tutkielma, 59 sivua, 1 liite (1 sivu)

Tutkielman ohjaaja: professori Teemu Valtonen

Huhtikuu 2023

**Asiasanat:** yhteisopettajuus, huoltajat, oppiminen, yhteistyö

Tässä tutkielmassa aiheena ovat huoltajien ajatukset yhteisopettajuudesta. Huoltajia tulee osallistaa lapsensa koulunkäyntiin liittyvissä asioissa. Yhteisopetus on noussut keskeiseksi työtavaksi eri koulutusasteilla viime vuosikymmeninä, sillä inklusio ja avoimet oppimisympäristöt edellyttävät opetusalan ammattilaisilta yhteistyön tekemistä. Yhteisopetus on yksi keino jakaa osaamista, hyödyntää opettajien erilaisia vahvuuksia ja vastata työn vaatimuksiin. Tämä tutkielma käsittelee täyttä yhteisopettajuutta luokanopettajien toteuttamana. Tutkimuksen aineisto on kerätty kyselylomakkeella kahdesta eteläsuomalaisesta koulusta. Tutkimusmenetelmänä on sisälönanalyysi ja tutkimus on deskriptiivinen.

Huoltajat kokevat yhteisopettajuudessa olevan sekä etuja että haittoja lasten oppimisen ja vuorovaikutussuhteiden kannalta. Huoltajien mukaan yhteisopetus tukee lapsen oppimista joustavan ryhmittelyn, laajemman yksilöllisen tuen ja monipuolisen opetuksen ansiosta. Toisaalta vastauksissa ilmeni huoltajien olevan huolissaan yhteisopetusluokkien suurten ryhmäkokojen vaikutuksista oppimiseen. Tukea tarvitsevien oppilaiden pärjääminen ja aikuisten resurssien riittävyys askarruttaa huoltajia. Oppilaiden toverisuhteet ovat huoltajille tärkeitä, ja huoltajat ajattelevat yhteisopetuksen pääosin tukevan vuorovaikutustaitoja sosiaalisia suhteita. Tutkielmassa tarkastellaan myös yhteistyöhön ja yhteisopetuksen käytäntöihin liittyviä sisältöjä huoltajien vastauksissa. Yhteisopetuksen tutkimus on painottunut oppilaiden ja opettajien näkökulmien selvittämiseen, kun taas käsillä oleva tutkielma tuo tutkimusperinteeseen tietoa huoltajien käsityksistä.

University of Eastern Finland, Philosophical Faculty  
School of Applied Educational Science and Teacher Education  
Rauste, Johanna: Guardians' thoughts about co-teaching  
Master's Thesis, 59 pages, 1 appendix (1 page)  
Supervisor: Teemu Valtonen, professor  
April 2023

**Keywords:** co-teaching, guardians, learning, collaboration

The subject of this study is guardians' thoughts of co-teaching. Schools are obligated to involve guardians' in the matters of their children. In the last decades, education system in Finland has gone through fundamental changes. Inclusion and flexible learning environments raise demand of collaboration between educational professionals. Co-teaching offers a way to share knowledge, take advantage of different personal strengths and can be a way to deal with new challenges. This study examines full-time co-teaching implemented with class teachers. Co-teaching's definition in this study means that the teachers are equally responsible of planning, teaching, instructing and assessing. The data has been collected from two Southern-Finnish schools using online survey. Analysis method is qualitative content analysis and the study is descriptive.

The result of this study is that guardians' report both positive and negative affects of co-teaching on their children's learning and social relationships. Regarding to the respondents, co-teaching nurtures child's learning with flexible grouping, better individual support and versatile teaching. On the other hand, the data shows that co-teaching classes' increase group sizes are seen to bring challenges for learning. Resource sufficiency and the capability to respond to individual and special needs of the pupils are guardians' main concerns. The social relationships of children are important to guardians and the respondents mainly believe that co-teaching benefits the social skills and helps the students form social networks. Collaboration and co-teaching practices are also themes that were referred in the data and are analyzed in this study. Previous research about co-teaching is focused on teachers' and pupils' points of view, whereas this study upbrings new information by concentrating on guardians.

# Sisältö

1	Johdanto.....	1
2	Yhteisopettajuuden käsitteestä .....	4
2.1	Yhteisopettajuus ja samanaikaisopetus.....	4
2.2	Yhteisopettajuuden monet muodot.....	6
2.3	Aiempaa tutkimusta yhdessä opettamisesta .....	7
3	Yhteisopettajuus Suomessa .....	10
3.1	Opettajuus murroksessa .....	10
3.2	Yhteisopetus inklusion toteuttamisen keinona .....	11
3.3	Yhteisopetuksen edut ja haasteet .....	12
4	Huoltajat koulutuksen arvioijina .....	16
4.1	Huoltajien osallisuus koulutuksessa .....	16
4.2	Kodin ja koulun yhteistyö .....	17
4.3	Huoltajat ja yhteisopettajuus .....	17
5	Tutkimuksen toteutus.....	19
5.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	19
5.2	Tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat .....	19
5.3	Aineistonkeruu ja tutkimuksen aineisto .....	20
5.4	Sisällönanalyysi tutkimusmenetelmänä .....	22
5.5	Tutkimuksen luotettavuus .....	23
6	Tulokset.....	26
6.1	Oppiminen.....	27
6.1.1	Monipuolinen opetus .....	27
6.1.2	Joustavat ryhmittelyt .....	28
6.1.3	Oppilaiden yksilöllisten tarpeiden ja vahvuuksien huomioiminen .....	29
6.1.4	Oppimisen arviointi .....	32
6.1.5	Työrauha .....	34
6.2	Vuorovaikutustaidot ja sosiaaliset suhteet yhteisopetusluokassa .....	35
6.2.1	Vuorovaikutustaidot.....	36
6.2.2	Oppilaiden väliset sosiaaliset suhteet.....	37
6.2.3	Opettajien ja oppilaiden väliset sosiaaliset suhteet .....	39

6.3	Yhteistyö yhteisopetuksessa .....	40
6.3.1	Kodin ja koulun yhteistyö.....	40
6.3.2	Opettajien välinen yhteistyö huoltajien silmin.....	43
6.4	Yhteisopettajuuden käytännöt .....	44
6.4.1	Opettajien ajankäyttö ja resurssit .....	45
6.4.2	Yhteisopetusluokan toimintatavat ja oppimisympäristö .....	45
7	Lopuksi .....	48
	Lähteet.....	51
	Liitteet.....	54

# 1 Johdanto

Tämän tutkielman aiheena on yhteisopettajuus huoltajien näkökulmasta. Tarkoitus on selvittää, millaisia ajatuksia yhteisopetusluokalla olevien lasten vanhemmilla on yhteisopettajuudesta. Kiinnostuin aiheesta työskenneltyäni 51 oppilaan opettajana työparin kanssa. Olimme päävas-  
tuussa luokan oppilaista ja työskentelystä, mutta myös useita muita opettajia ja ohjaajia oli suunnittelemassa ja toteuttamassa opetusta. Yhteisopettajuus siinä mittakaavassa oli minulle uutta, ja kesti hetken ymmärtää luokan toimintatavat. Pian kuitenkin huomasin yhteisopettajuuden olevan kiinnostava ja antoisa työtapana. Samalla virisi ajatus tutkia aihetta lisää.

Yhdessä opettaminen on viime vuosikymmeninä tullut yhdeksi työtavaksi niin maailmalla kuin Suomessakin. Perinteisesti opettajan työ on ollut yksinäistä ja opetusryhmän kanssa on työskennellyt yhdessä tilassa pääsääntöisesti yksi aikuinen kerrallaan. Peruskoulussa eri ammattilaiset ovat kyllä tehneet yhteistyötä, mutta esimerkiksi erityisopettaja on perinteisesti ottanut oppilaat omiin luokkiinsa. Samoin luokanopettajat ovat saattaneet toteuttaa esimerkiksi erilaisia projekteja yhdessä, mutta laajamittainen yhteisopetus on pääosin suhteellisen tuore ilmiö. Työelämässä painotetaan vahvasti tiimityöskentely- ja vuorovaikutustaitoja ja näiden taitojen merkitys ulottuu yhteiskunnassa kaikille elämänalueille. Myös opettajien on toimittava yhteistyössä niin huoltajien, kollegoiden kuin koulun ulkopuolistenkin tahojen kanssa.

Yhteisopettajuus on inklusion ja pedagogisen ajattelun muutoksen myötä yleistynyt trendi opetusmaailmassa eri koulutusasteilla. Inklusiolla tarkoitetaan sitä, että kaikille lapsille taataan oikeus opiskella omassa lähikoulussaan (Tieteen termipankki 11.10.2022: kasvatustieteet: inklusio). Inklusion periaatteiden mukaisesti lapset saavat perusopetuksessa tarvitsemaansa tukea yleisopetuksen luokassa kolmiportaisen tuen muodossa. Yhteisopetuksen on nähty helpottavan inklusion toteuttamista ja resurssien jakautumista, kun aikuiset voivat jakaa kasvatusvastuuta ja tuoda omaa osaamistaan myös kollegan käyttöön.

Resursseista ja koulumaailman nykytilanteesta puhuttaessa julkiseen keskusteluun on viime aikoina nostettu huolta opettajien jaksamisesta. Opetusalan ammattijärjestön OAJ:n työolobarometriin vuonna 2021 vastanneista opettajista 60 % koki, että töitä on liikaa erittäin tai melko

usein (OAJ 2021, 7). Opettajan työn kuormittavuuteen vaikuttavat muun muassa kasvavat vaatimukset, uusien teknologisten laitteiden, sovellusten ja sähköisten järjestelmien käytön opettelu, työn pirstaloituminen ja kasvatustehtävien siirtyminen kotoa kouluinstituutiolle. Koronapandemian vuoksi viime vuosina sairaspoissaolot ovat lisääntyneet, sijaisten määrä opetustyössä on kasvanut ja on tehty uudenlaisia opetusjärjestelyitä. Yhteisopettajuus on yksi keino tukea opettajien työssä jaksamista ja vähentää työn kuormittavuutta.

Yhteisopettajuus onkin ajankohtainen ja kiinnostava tutkimusaihe. Yhteisopettajuutta on käsitelty sekä Suomessa että kansainvälisessäkin tutkimuskirjallisuudessa niin artikkeleissa, väitöskirjoissa kuin opinnäytetöissäkin. Tutkimustietoa eri koulutusasteilla toteutettavasta yhteisopetuksesta saadaan jatkuvasti lisää. Tutkimuksissa on tuotu esille niin yhteisopetuksen etuja kuin haasteitakin, joita tässä tutkimuksessa valotetaan huoltajien näkökulmasta käsin.

Yhteisopettajuutta toteuttavat niin luokan-, aineen- kuin erityisopettajatkin kaikilla koulutusasteilla. Tutkielmassani keskityn kuitenkin alakoulun luokanopettajien yhteisopettajuuteen. Aineisto on kerätty kyselytutkimuksella kahden eteläsuomalaisen koulun huoltajilta.

Tutkimusaiheeni tarkentui huoltajien näkemysten selvittämiseen, sillä huoltajien ajatuksia yhteisopettajuudesta ei ole tutkittu lainkaan. Huoltajat ovat lasten parhaita asiantuntijoita ja heidät tulisi ottaa kiinteästi mukaan koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Huoltajien näkemykset ovat kiinnostavia myös tutkimukseen osallistuneiden koulujen opettajille. Tutkimuskysymykseni on se, mitä ajatuksia yhteisopettajuus herättää oppilaiden huoltajissa. Tarkoitus on saada tietoa etenkin yhteisopettajuuden ja perinteisen luokanopetuksen eroavaisuuksista. Käsillä oleva pro gradu -työ antaa tietoa myös huoltajien osallisuudesta ja kodin sekä koulun yhteistyöstä.

Tutkielma muodostuu kuudesta pääluvusta. Ensimmäisessä pääluvussa kerron käyttämästäni käsitteistöstä ja avaan yhteisopettajuuden teemaa. Toisessa pääluvussa tarkastelen yhteisopettajuuden historiaa Suomessa. Kolmannessa pääluvussa kohdistan huomioni huoltajien osallisuuden lapsensa koulunkäyntiin liittyvissä asioissa sekä kodin ja koulun yhteistyöhön. Neljännen

pääluvun aiheena on tutkimuksen toteutus. Viidennessä pääluvussa esittelen tutkimuksen tuloksia ja tulkintaa. Kuudennessa pääluvussa kokoan tutkimuksen tulokset ja pohdin tutkimuksen herättämiä jatkotutkimusaiheita.



## 2 Yhteisopettajuuden käsitteestä

Yhteisopettajuuden käsitettä on määritelty eri tavoin eri aikoina ja eri tutkijoiden toimesta. Seuraavissa alaluvuissa tarkastelen yhteisopettajuuden määrittelyä tutkimuskirjallisuudessa ja perustelen valintaani käyttää juuri yhteisopetuksen ja yhteisopettajuuden käsitteitä.

### 2.1 Yhteisopettajuus ja samanaikaisopetus

Tutkimuskirjallisuudessa käytetään useamman opettajan mallista käsitteitä samanaikaisopetus ja yhteisopettajuus. Louhela-Risteelän (2016, 78) mukaan edellä mainituissa käsitteissä on näkökulmaerot, vaikka opettajat usein mieltävätkin niiden tarkoittavan samaa asiaa. Samanaikaisopetuksessa opetustapahtumat ovat samanaikaisia, kun taas yhteisopettajuus-käsitteessä painottuu opettajien yhteistyö. Malinen ja Palmu (2017, 10) korostavat käsitteiden eroavan siinä, että yhteisopettajuudella viitataan laajempaan yhteistyöhön ja opettajien jakamaan vastuuseen. Samanaikaisopetuksella viitataan usein joustaviin opetusjärjestelyihin ja osittaiseen yhteistyöhön eri opettajien välillä (esimerkiksi Eskelä-Haapanen 2013, 162). Yhteisopetuksen käsitteen määrittelyn prosessia kuvaa Louhela (2012) väitöskirjassaan. Teos on narratiivinen toimintatutkimus, jossa tutkija toteutti yhteisopettajuutta työparinsa kanssa ja teki samalla tutkimusta aiheesta. Väitöskirjan aiheena on kuulluksi tulemisen pedagogiikka, joka mahdollistuu opettajien yhteistyöllä. Tutkimuksessa yhdistettiin kaksi luokkaa yhdeksi luokaksi, jota opetti kaksi opettajaa. Tutkimuksessa (Louhela 2012, 145) käytettiin aluksi käsitettä samanaikaisopetus, joka alkoi tuntua riittämättömältä ajan kuluessa. Yhteisopetuksen käsitteeseen ei vuosien kuluttua täsmännyt kuvaamaan tiivistä yhdessä työskentelyä, vaan korvaavaksi käsitteeksi muodostui yhteinen opettajuus heidän henkilökohtaisen pedagogiikkansa muuttaessa muotoaan yhteistyön tiivistyessä.

Saloviita (2016, 9) kertoo samanaikaisopetuskäsitteen syntyneen yhtenäisen peruskoulujärjestelmän myötä, kun Opetushallitus alkoi suositella osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamiseen myös tiimityötä yleisopettajien kanssa. Saloviita lisää, että 2014 vuoden opetussuunnitelmassa käytetään edelleen samanaikaisopetus-sanaa, vaikka Suomessa termit yhteisopettajuus ja yhteistoiminnallinen opetus ovat myös käytössä. Samanaikaisopetuksesta mainitaan opetussuunnitelmassa kohdissa, joissa puhutaan koulun sisäisestä yhteistyöstä, tuen järjestämisestä ja osa-

aikaisesta erityisopetuksesta (Opetushallitus 2014, 36, 65, 68, 73). Saloviita (2016, 7) määrittelee samanaikaisopetuksen siten, että luokassa työskentelee usea opettaja tehden yhteistyötä. Opettajat voivat olla samaa tai eri ammattikuntaa vaihtelevin yhdistelmin (Saloviita 2013, 122). Samanaikaisopetuksen käsite onkin muuttunut alkuperäisestä, ja se voidaan määritellä hyvin laajasti tilanteeksi, jossa usea opettaja opettaa yhteisiä oppilaita samassa tilassa (Ahtiainen, Beirad, Hautamäki, Hilasvuori & Thuneberg 2011, 17).

Englanninkielisessä tutkimuskirjallisuudessa käytettyä termiä co-teaching on käytetty niin samanaikaisopetuksen kuin yhteisopetuksenkin tutkimuksessa. Pulkkinen ja Rytivaara (2015, 5) kääntävät sanan co-teaching yhteiseksi opetuksi, ja mainitsevat, että Suomessa puhutaan useimmiten samanaikaisopetuksesta. Heille englanninkielisessä käsitteessä korostuu kuitenkin olennaisesti yhteisyys ja he käyttävätkin termiä yhteisopetus. Toisaalta esimerkiksi Friend, Cook, Hurley-Chamberlain ja Shamberger (2010, 15) painottavat määritellössään käsitettä co-teaching sen olevan nimenomaan luokanopettajan ja erityisopettajan yhteistyötä, jossa yhdistyvät molempien koulutuksen ja kokemuksen tuoma erityisosaaminen. Luokanopettajan ammattitaitoon kuuluvat esimerkiksi oppituntien ja koulupäivien rytmitys sekä luokan hallinta, kun taas erityisopettaja tuo yhteistyöhön ymmärrystä oppimisprosessista ja oppilaiden yksilöllisistä erityistarpeista.

Flujit, Bakker ja Struyf (2016, 189) ovat tutkineet yhteisopetuksen määritelmiä eri artikkeleissa ja muodostaneet näiden määritelmien pohjalta käsitystä siitä, millaisia yhteneväisyyksiä ja eroja yhteisopetuksen käsitteen määritelmiin sisältyy. Kirjoittajat nostavat esiin sen, että pääosin yhteisopettajuutta kuvaavista määritelmistä uupuu kuvaus kahden saman pätevyyden omaavan ammattilaisen, kuten luokanopettajan, toteuttamasta yhteistyöstä. Heidän muodostamansa määritelmä yhteisopettajuudelle sen sijaan ei erittele ammattiryhmiä (mts., 197), vaan yhteisopetuksen kuvataan olevan tiimin toteuttamaa yhteistyötä, jossa useat ammattilaiset jakavat saman vision ja ovat tasa-arvoisesti vastuussa kaikkien oppilaiden opettamisesta ja oppimisesta.

Päädyin omassa tutkimuksessani käyttämään käsitettä yhteisopettajuus, sillä itseäni kiinnosti nimenomaan opetusmalli, jossa kaksi tai useampi oppilasryhmä on yhdistetty useamman opettajan luotsaamaksi kokonaisuudeksi. Yhteisopettajuudessa opettajat vastaavat niin suunnittelusta, toteutuksesta kuin arvioinnistakin tasa-arvoisesti (Malinen ja Palmu 2017, 10). Kirjallisuuteen perehdyttyäni koin, että samanaikaisopetuksen käsite usein liittyy nimenomaan erityisopettajan ja luokanopettajan yhteistyöhön. Lähdekirjallisuudessa käsitteitä käytetään vaihtelevasti ja osittain rinnakkain, eikä käsitteiden määrittely ole yksiselitteistä. Esimerkiksi Sirkko, Takala ja Kokko (2020: 91) määrittelevät yhteisopetuksen käsitteen laajemmin. Heidän mukaansa yhteisopetus voi olla niin luokanopettajan ja laaja-alaisen erityisopettajan, luokanopettajan ja erityisluokanopettajan kuin kahden luokanopettajankin toteuttamaa. Lisäksi he sisällyttävät käsitteeseen myös yläkoulun aineenopettajien ja erityisopettajien yhdessä opettamisen. Tässä tutkimuksessa yhteisopetuksen käsite tarkoittaa kuitenkin nimenomaan kahden luokanopettajan kokoaikaista sekä pitkäkestoista jaettua opetusta. Kahden luokanopettajan yhteisopetuksessa opettajilla on yhtäläinen vastuu jokaisesta luokan oppilaasta.

## **2.2 Yhteisopettajuuden monet muodot**

Yhteisopettajuuden käytännön toteutumisesta on esitetty monia malleja. Yhteisopettajuuden työtapoja on eroteltu sen mukaan, onko luokka jaettu pienempiin ryhmiin ja millainen työnjako opettajilla on luokassa (Saloviita 2013, 122). Saloviita (2013, 122) luettelee jopa seitsemän erilaista tapaa toteuttaa yhteisopetusta. Hänen esittelemänsä mallit ovat avustava, täydentävä ja tiimiopetus, kiertävät työasemat, rinnakkaisopetus, vaihtoehtoiset työasemat ja henkilökohtainen opetus. Myöhemmässä kirjallisuudessa Saloviita on maininnut yhteisopetuksen työtavoiksi viisi perusmallia (2016, 18) eli avustavan opetuksen, täydentävän opetuksen, tiimiopetuksen, pyssäkkiopetuksen ja rinnakkaisopetuksen. Malinen ja Palmu (2017, 16) puolestaan esittelevät yhteisopetuksen toteuttamisen kolme päätyyppiä: avustava ja täydentävä opettaminen, rinnakkain opettaminen sekä tiimiopettaminen.

Yhteisopetuksen työtavat eroavat erityisesti sen suhteen, millaisia rooleja opettajilla on. Avustavassa opetuksessa opettajien välillä on valtasuhde, jossa toinen opettaja on vastuussa tuntisuunnitelmasta ja toisen rooliksi jää apulaisen tehtävä. Avustava opettaja kiertää luokassa ja valvoo oppilaiden työskentelyä samalla, kun toinen opettaja ottaa vastuun opetuksen toteuttamisesta. Tasapuolisemmin opetusvastuu jaetaan täydentävässä opetuksessa ja tiimiopetuksessa. Niissä opettajat jakavat tuntisuunnitelman keskenään ja toteuttavat vuorotellen omaa osaansa tuntisuunnitelman sisällöstä. Saloviita on yhdistänyt tiimiopetuksen ja täydentävän opetuksen käsitteet ja mainitsee eroksi sen, että tiimiopetuksessa opettajat tekevät tiiviimpää yhteistyötä. Täydentävä opetus ja tiimiopetus mahdollistavat avustavan opetuksen mallia paremmin eri opettajien omien vahvuuksien hyödyntämisen. (Saloviita 2013, 142.)

Oppilaat jaetaan yhteisopetuksessa usein myös pienempiin ryhmiin. Rinnakkaisopetuksessa ja kiertävien työasemien mallissa tunnin oppimistavoitteet ovat kaikille samat. Silloin, kun eri oppilasryhmillä on sama oppimistehtävä, on kyseessä rinnakkaisopetus. Ryhmien työskentelyssä voidaan käyttää myös kiertäviä työasemia, jolloin eri ryhmillä on eri oppimistehtävät. (Saloviita 2013, 125.) Yhteisopetuksessa toteutetaan joustavaa ryhmittelyä, jolloin ryhmien koot vaihtelevat tuntien sisällöistä ja oppimistavoitteista riippuen. Vaihtoehtoisissa työasemissa pienryhmien tavoitteet ja tehtävät ovat erilaiset. Yhteisopetus mahdollistaa tarvittaessa myös henkilökohtaisempaa ohjausta yhdelle tai muutamalle oppilaalle. (Saloviita 2013, 126.) Tässä tutkielmassa käytetty käsite yhteisopettajuus sisältää kaikki edellä mainitut työtavat. Yhteisopetuksessa opettajat toimivat joustavasti yhteistyössä, jolloin eri tilanteissa tarvitaan erilaisia työtapoja.

### **2.3 Aiempaa tutkimusta yhdessä opettamisesta**

Yhteisopettajuutta on tutkittu Suomessa useammassa väitöskirjassa. Rytivaaran (2012) väitöskirjan aiheena on opettajan oppiminen yhteisopettajuudessa. Samana vuonna julkaistiin myös Louhelan (2012) yhteisopettajuutta ja kuulluksi tulemisen pedagogiikkaa käsittelevä väitöskirja. Saarenketo (2016) tutkii väitöskirjassaan samanaikaisopettajuutta keinona lisätä oppilaiden autonomiaa. Käytän tässä luvussa käsitettä samanaikaisopetus tai yhteisopettajuus sen mukaan, kumpaa käsitettä tutkijat ovat itse valinneet käyttäen.

Rytivaaran (2012, 12) tutkimus oli tavoitteiltaan kaksijakoinen. Hän tutki yhteisopettajuuden toteutumista luokkatilanteissa sekä opettajien ajatuksia ja opettajien oppimista yhteisopettajuudessa. Tutkimuksen pääteemat olivat opettajuus ja työrauha, ja se toteutettiin etnografisena tapaustutkimuksena kahden luokanopettajan inklusiivisessa opetusryhmässä (mts. 32-33, 38). Väitöskirjan tutkimustuloksissa yhteisopettajuus osoittautui itsessään oppimisprosessiksi. Yhteisopettajuus mahdollistaa opettajille pedagogisten ideoiden ja esimerkiksi oppilaisiin liittyvän tiedon jakamisen. Tämän lisäksi tutkimuksessa havaittiin, että opettajat oppivat yhteisopetuksen käytäntöä toteuttamalla yhteisopettajuutta. (Mts., 51.)

Louhelan (2012, 33) tarkoituksena oli alun perin tutkia pedagogisen rakkauden ilmenemistä liikuntapedagogiikassa. Näkökulma vaihtui lopulta kuulluksi tulemisen tarkasteluun. Tutkimuksen kohteena oli erityisopetuksen ja yleisopetuksen ryhmistä yhdistetty opetusryhmä. Tutkimustulokset osoittivat, että samanaikaisopettajuudella oli keskeinen osa kuulluksi tulemisen pedagogiikan kehittämisessä. Samanaikaisopetus mahdollisti kuulluksi tulemisen hetket, sillä toisen opettajan opettaessa toinen kykeni irrottautumaan opetustilanteesta kasvatustehtävään yksittäisen oppilaan luo. (Louhela 2012, 101–102.) Saarenketo (2016, 64) tutki väitöskirjassaan kahdeksannen luokan englannin kielen oppitunteja, joilla opetuksesta vastasivat aineenopettaja ja erityisopettaja. Tutkimuksessa tarkasteltiin sitä, millainen oppimiskulttuuri oppitunneilla oli ja miten samanaikaisopetuksen avulla voitiin kehittää opetusta sekä tukea oppilaiden vastuunottoa sekä aktivoida heitä.

Kansainvälisesti yhteisopettajuuden tutkimus on useimmiten kohdistunut opettajien rooleihin ja keskinäisiin suhteisiin, yhteisopetuksen käytäntöihin tai sen vaikutuksiin. Yhteisopetuksesta on tehty paljon laadullista tutkimusta kansainvälisesti. Varhaisimmat tutkimukset ajoittuvat 1990-luvun puoliväliin (Scruggs ym. 2007, 396).

Opettajien roolien ja suhteiden tutkimus sisältää myös opettajien omien käsitysten tutkimusta. Käytäntöjen osalta tutkimuksissa on tarkasteltu esimerkiksi yhteistä suunnittelua. Yhteisopetuksen vaikutuksia on tutkittu muun muassa oppilaiden käyttäytymisen ja oppimisen suhteen.

(Friend ym. 2010, 15–16.) Yhteisopettajuudesta kahden saman ammattikunnan opettajan toteut-  
tamana ei ole olemassa paljoa kirjallisuutta (Rytivaara 2012, 18). Samanaikaisopetuksen vaiku-  
tuksista on myös tehty vain vähän tutkimusta (Saloviita 2013, 127).

### 3 Yhteisopettajuus Suomessa

Suomessa yhteisopetus on 2000-luvulla noussut opetusmaailmassa yhä suosituimmaksi toimintatavaksi ja sen suosio kasvaa. 1990-luvulla siitä ei kirjoitettu lähes ollenkaan. Alun perin samanaikaisopetus oli Suomessa erityisopetukseen suositeltu työtapana, mutta se on levinnyt myös yleisopetukseen, sillä samanaikaisopetuksen huomattiin tukevan opettajien työssäjaksamista ja oppimista. (Saloviita 2016, 9–10.) Vuonna 2018 tehdyn tutkimuksen mukaan puolet luokanopettajista (vastaajia 1018) opetti vähintään yhden tunnin viikossa toisen opettajan kanssa (Saloviita 2018, 567).

#### 3.1 Opettajuus murroksessa

Koulun muuttuminen on välttämätöntä yhteiskunnan muuttuessa. Suomalaisessa nykykoulussa näkyvät markkinatalouden arvot kilpailu ja yksilöllisyys. Kansainväliset koulutusratkaisut toimivat malleina. (Ahtiainen ym. 2011, 9–10.) Yhdessä oppiminen ja opettaminen ovat tutkijoiden mukaan yksi suurimmista tulevaisuuden muutoksista (Cantell ja Kallioniemi 2016, 8). Opettajuus rakentuu aiempaa monipuolisemmassa vuorovaikutuksessa ja yhteisöllisyydessä (Korkeakoski 2004, 159).

Perinteisesti koulussa yhteistyötä on toteutettu juhlien ja teemapäivien järjestämisen yhteydessä. Yhteistyö ei ole kuitenkaan yleensä ollut kovin järjestelmällistä. (Saloviita 2016, 8–9.) Yhteistyö koulun henkilökunnan välillä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa on kuitenkin tulevaisuuden vaatimus opettajille (Niemi 2016, 26). Tähän vaatimukseen yhteisopettajuus antaa vastauksia. Samanaikaisopettajuus työskentelymuotona tulee yleistymään kaikilla kouluasteilla ja sen merkitys tulee kasvamaan (Eskelä-Haapanen 2013, 167).

Tulevaisuudessa yhdessä oppiminen ja tiimityöskentely korostuvat entisestään. Yhteisö koostuu jäsentensä erilaisesta osaamisesta ja kyvyistä. Lonka ja Vaara (2016, 40–41) toteavatkin, että asiantuntijayhteisön pitää hyödyntää jäsenten erilaisia tietoja ja taitoja. Opettajien ja oppilaiden tulisi myös ratkoa ongelmia yhdessä. Se ei onnistu, elleivät opettajat keskenään tee yhteistyötä.

Vaatus yhdeksä työskentelyyn on voimistunut viime vuosina. Muiden näkökulmien huomioiminen ja osaamisen täydentäminen on moniammatillisissa yhteisöissä tärkeää.

### 3.2 Yhteisopetus inklusion toteuttamisen keinona

Lähtökohtana yhteisopettajuudelle on toiminut inklusion ajatus. Inklusioajattelussa tukea tarvitsevat oppilaat nähdään oppimisyhteisön jäsenenä, joiden koulutuksen järjestäminen oppimisyhteisössä vaatii palveluita ja tukea. (Friend ym. 2010, 22.) Inklusion käsitteellä on monenlaisia merkityksiä, mutta usein sillä tarkoitetaan erityistä tukea vaativien oppilaiden sisällyttämistä yleisopetukseen. Inklusio lisää osallisuutta, mutta asettaa lisävaatimuksia opettajien ammattitaidolle. (Sirkko, Takala & Kokko 2020) Inklusio vaatii myös toteutuakseen riittävästi resursseja.

Suomessa erityisopettajan ja luokanopettajan samanaikaisopetus nähtiin yhtenä keinona vastata tilanteeseen, jossa oppilasaines luokassa alkoi muuttua yhä heterogeenisemmäksi peruskoul uudistuksen seurauksena (Saloviita 2013, 120). Yhteisopetus voi mahdollistaa inklusiivisen kasvatuksen toteutumisen ja lapsen tuen omassa ryhmässään (Sirkko, Takala & Kokko 2020).

Inklusioajattelun voimistuessa ympäri maailmaa ovat valtiot alkaneet järjestää erityisopetusta uudelleen. Tämän seurauksena yleisopetuksen opettajat kohtaavat luokissaan enenevässä määrin erilaisia oppijoita, mikä taas on johtanut uusien lähestymiskulmien ja menetelmien kehittämiseen. Opetuksen perustehtävät ovat opettaminen ja toimivan oppimisympäristön luominen. Yhteisopettajuus on tarjonnut ratkaisuja näiden opetuksen perustehtävien toteuttamiseen muuttuvassa koulumaailmassa. (Rytivaara 2012, 182.) Yhteisopetuksen keskeinen hyöty onkin se, että kaksi opettajaa kykenee paremmin vastaamaan oppilaiden erilaisiin ja yksilöllisiin tarpeisiin (Conderman, Pedersen & Bresnahan 2009, 2).

Yhteisopetuksen painotetaan usein linkittyvän kiinteästi inklusiivisiin oppimisryhmiin. Yhteisopetuksen tarkoituksena on nähty nimenomaan mahdollistaa tukea tarvitsevien oppilaiden osallistuminen yleisopetukseen siten, että he voivat hyödyntää samalla heille sopivia erityisiä strategioita.



(Friend ym. 2010, 11). On ajateltu, että käsitettä co-teaching eivät kuvaa tilanteet, joissa oppilasryhmät (esimerkiksi vieraskieliset tai erityisen tuen oppilaat) on sijoitettu omaksi ryhmäkseen saamaan omalta opettajaltaan erillistä ohjeistusta vaikkapa luokan perällä tai erillisessä luokkatilassa. Yhteisopetus toteutuu vain luokassa, jossa on erilaisia oppijoita. (Conderman ym. 2009, 3.)

Suomessa siirryttiin oppimisen kolmiportaiseen tukeen perusopetuslain muutoksen myötä vuonna 2010. Muutoksella haluttiin vähentää erityisopetusta ja tuoda tuen toteuttamiseen vaihtoehtoisiksi tehostettu ja yleinen tuki. Tukea on tarjottava jokaiselle sitä tarvitsevalle oppilaalle ja tuen käytännöt ovat hyvin moninaisia. Tuen antaminen on jokaisen opettajan työtä ja kuuluu kaikkiin opetus- ja kasvatustilanteisiin. (Sirikko, Takala & Muukkonen 2020, 27.)

### 3.3 Yhteisopetuksen edut ja haasteet

S Yhteisopetuksen positiivisia puolia on runsaasti. Yhteisopetuksen on nähty tuovan hyötyä niin opettajille kuin oppilaillekin. Oppilasaineksen ollessa yhä heterogeenisempää tuo opetusvastuun jakaminen keinon vastata erilaisuuden synnyttämiin haasteisiin (Saloviita 2013, 127). Opettajuiden kahden päätehtävän eli opettamisen ja luokanhallinnan jakaminen usean ammattilaisen kesken antaa opettajille mahdollisuuden keskittyä yhteen tehtävään kerrallaan (Rytivaara 2012, 189). Työtehtävien ja vastuun jakaminen vähentää yksittäisen opettajan työtä. Yhteistyö helpottaa näin opettajien työtaakkaa (Saloviita 2013, 120). Suomessa yhteisopettajuutta toteuttavien opettajien kokemukset ovat enimmäkseen positiivisia (Malinen ja Palmu 2017, 12).

Opettajien kannalta yhteisopettajuus tukee ammatillista kasvua ja helpottaa yksilöllisten tarpeiden huomioimista (Pulkkinen ja Rytivaara 2015, 10). Opettajan ammatissa harvoin saa välitöntä palautetta työstään omilta kollegoilta. Suomessa luokkatilojen ovet ovat perinteisesti olleet suljettuja ja opettajat usein puurtavat työpäivänsä omissa luokissaan. Eskelä-Haapanen (2013, 165) näkee samanaikaisopettajuuden olevan ikään kuin työnohjauksen menetelmä. Opettaja saa työpariltaan kannustusta ja palautetta, joiden perusteella rakentaa omaa pedagogiikkaa. Samanaikaisopetuksessa opettajat tukevat toisiaan henkisesti ja konkreettisesti (Saloviita 2013, 127).

Louhela (2012, 155) kirjoittaakin saaneensa yhteisopettajana tutkimusprosessin aikana enemmän palautetta kuin aiempina työvuosinaan, sillä opettajat voivat tehdä havaintoja toistensa työstä. Opettajien valmius havainnoida toistensa työtä, antaa palautetta ja ottaa sitä vastaan vaatii tietynlaista asennetta. Opettajat ovat tottuneet havainnointiin tarkkaillessaan ja reflektoidessaan opettajan ja oppilaiden vuorovaikutusta. Myös ulkopuolisen henkilön havainnot luokkatilanteista saattavat olla opettajille hyvin arvokkaita. (Korkeakoski 2004, 172.) Yhteisopettajuus mahdollistaa eri ihmisten osaamisen yhdistämiseen. Lisäksi se tuo kanavan tunteiden ja kokemusten jakamiseen. (Sirkko ym. 2020: 93.)

Yhteisopetus tuo positiivisia vaikutuksia myös oppilaille. Opetuksesta tulee monipuolisempaa (Pulkinen & Rytivaara 2015, 10; Malinen & Palmu 2017, 72), sillä eri henkilöt tuovat opetukseen useita näkökulmia ja ideoita (Sääkslahti & Tynjälä 2013, 148). Useammalla aikuisella on myös enemmän aikaa oppilaille (Pulkinen & Rytivaara 2015, 10). Luokanopettajien kokemusten mukaan oppilas saa paremmin tukea oppimiseensa ja oppilaantuntemus lisääntyy (Aarnio & Kilpimaa-Lipasti 2016, 55). Myös oppilaat kokivat Saarenkedon (2016, 99) tutkimuksen perusteella saaneensa opettajilta enemmän huomiota ja lisäksi omalle tasolle sopivia haasteita. Eriyttäminen on yhteisopetuksessa helpompaa (Saloviita 2013, 127). Oppilaiden kokemusten perusteella yhteisopetusluokassa saa nopeammin apua ja joustavat ryhmittelyt mahdollistavat etenemisen omassa tahdissa. Useat oppilaat kokivatkin yhteisopettajuuden positiivisena asiana. (Saarenketo 2016, 202.) On myös esitetty, että useamman aikuisen opetusvastuu parantaa oppilaiden koulumenestystä (Saloviita 2013, 127). Oppimistulosten paranemisesta ei kuitenkaan ole olemassa tutkimustuloksia (Ahtiainen ym. 2011: 47).

Yhteisopettajuuden on todettu parantavan työrauhaa (Pulkinen & Rytivaara 2015, 10). Työrauhan kohentuminen vaikuttaa myönteisesti niin oppilaisiin kuin opettajiinkin. Työrauha tuo oppilaille turvallisuuden tunnetta (Aarnio & Kilpimaa-Lipasti 2016, 55). Työrauhan parantuminen liittyy keskeisesti siihen, että yhden opettajan toteuttaessa opetustehtävää voivat muut aikuiset keskittyä työrauhan ylläpitoon. Kahden opettajan mallissa toinen opettaja voi asettua työrauhan kannalta sopivaan paikkaan luokkatilassa. (Saarenketo 2016, 99.) Suuri ryhmäkoko voi toisaalta vaikeuttaa toimivien käytäntöjen luomista esimerkiksi työrauhan osalta (Tähtinen 2016, 44).

Toisinaan konfliktit tai yksittäisen oppilaan haasteet vaikuttavat luokan työrauhaan siinä määrin, että on tarpeen puuttua niihin välittömästi oppitunnin aikana esimerkiksi keskustelemalla yksittäisten oppilaiden kanssa. Yhteisopettajuus mahdollistaa sen, että kun yksi opettaja opettaa muuta ryhmää, niin toinen voi tarpeen vaatiessa irrottautua johonkin muuhun tilanteeseen (Louhela 2012, 101). Useamman aikuisen mallissa voidaan oppilaan käyttäytymisen ja oppimisen pulmiin puuttua nopeammin. Myös muihin oppilaan hyvinvointia vaarantaviin asioihin voidaan reagoida aiemmin. (Eskelä-Haapanen 2013, 167.) Varhaisen puuttumisen ja oikea-aikaisen tuen avulla huono kierre voidaan katkaista ennen kuin ongelmat ovat kasvaneet liian suuriin mittasuhteisiin.

Yhteisopettajuudessa usein yhdistetään kaksi opetusryhmää. Tämän vuoksi yhteisopettajuudessa opetusryhmät ovat suurempia. Oppilailta on siis enemmän luokkatovereita. Aarnio ja Kilpi-  
maa-Lipasti (2016, 55) mainitsevatkin, että oppilailta on enemmän kavereita kahden luokan yhteistyömallissa. Pulkkinen ja Rytivaara (2015, 10) toteavat, että yhteisopetus lisää yhteisöllisyyttä.

Yhteisopettajuudesta voi seurata myös haasteita. Yhteistyön sujumisen kannalta on tärkeää, että opettajat tulevat keskenään toimeen ja kykenevät keskustelemaan avoimesti. Eri persoonat reagoivat asioihin ja tulkitsevat tilanteita eri tavoin, mikä voi aiheuttaa ongelmatilanteita työskentelyyn (Sääkslahti & Tynjälä 2013, 149). Opettajan työssä ollaan jatkuvassa vuorovaikutuksessa ja työn luonne asettaa opettajan persoonalle jo itsessään jonkinlaisia vaatimuksia. Useamman opettajan työskennellessä tiiviisti yhdessä on henkilökemioiden lisäksi soviteltava yhteen eri opettajien erilaiset opetusfilosofiat (Tähtinen 2016, 44).

Yhteisopettajuus vaatii opettajilta yhteistä linjaa, asioista sopimista ja kompromisseja. Heillä tulee punnita kurinpitoasioita yhdessä avoimesti ja jatkuvasti sekä vaatia oppilailta yhteisesti sovitujen käytösnormien noudattamista. Opettajien on pidettävä yhtä myös siinä, miten toimitaan positiivisen palautteen kanssa ja miten puututaan ei-toivottuun käyttäytymiseen. (Malinen &

Palmu 2017, 10.) Kaikilla yhteisopetusta toteuttavilla on oltava tunne tasapuolisuudesta ja luottamuksesta. Sääkslahti ja Tynjälä (2013, 149) muistuttavatkin, että jos vastuualueita ei ole sovittu selkeästi, voi edessä olla haasteita.

Oppilaiden turvallisuudentunnetta lisäävät selkeät yhteiset rutiinit. Joustavat ryhmittelyt ja usean aikuisen eriävät käytännöt voivat aiheuttaa epävarmuutta. Varsinkin pienet oppilaat voivat hämmentyä opetustavan, opettajien tai ryhmien vaihtuessa (Malinen & Palmu 2017, 68). Useamman aikuisen toiminta luokassa voi myös häiritä oppimista, jos opettajat neuvovat asioita eri tavalla tai puhuvat päällekkäin (Saarenketo 2016, 202). Yhteisopettajuryhmä ei välttämättä olekaan paras järjestely kaikille oppilaille. Joillain oppilailla voi olla vaikeuksia siirtää huomiota kahden opettajan välillä tai keskittyä opetukseen yhteisopettajuluokassa. Voi myös olla hankalaa muodostaa side useaan opettajaan. (Conderman ym. 2009, 29.)

Yhteisopettajuus vaatii toteutuakseen neuvotteluja ja aikaa keskusteluille. Usean opettajan aika-  
taulujen yhteensovittaminen saattaa joskus olla vaikeaa eikä suunnittelu-aikaa aina ole (Tähtinen 2016, 44; Ahtiainen ym. 2011, 38). Suunnittelu-aika pitäisi ottaa huomioon jo lukujärjestyksiä muodostettaessa, sillä esimerkiksi samaa luokkaa opettavat luokanopettajatkin opettavat usein lisäksi joitain aineita muillekin luokille, puhumattakaan aineenopettajien ja erityisopettajien yhteisopetuksesta. Opetustuntien ulkopuolella tapahtuvaa suunnittelua voi toteuttaa esimerkiksi aamuisin, hyppy-tunneilla tai opetustuntien jälkeen. Eri opettajat ovat sitoutuneet työhönsä eri tavoin. Työhön käytetyt ajalliset resurssit ja voimavarat vaihtelevat. Yhteisopetuksessa työhön sitoutumista onkin soviteltava yhteen (Tähtinen 2016, 44).

## 4 Huoltajat koulutuksen arvioijina

Opettajuuden tutkimus painottuu monesti opettajiin ja oppilaisiin, Vanhempien ajatusten kirjoittaminen on kuitenkin perusteltua, sillä he tuntevat omat lapsensa parhaiten. Vanhemmilla on lapsista sellaista tietoa, jota opettajilla ei ole (Saloviita 2013, 148). Huoltajien käsityksiä yhteisopetuksesta ei ole tutkittu aiemmin.

### 4.1 Huoltajien osallisuus koulutuksessa

Vanhemmat tulisi ottaa mukaan koulutuksen suunnitteluun. Oppilaan perhe on tärkeä resurssi opetuksen suunnittelussa (Saloviita 2013, 147). Yhdessä suunnittelu vaatii enemmän aikaa, jos lapsi tarvitsee erityisen paljon tukea oppimiseen. Tällöin on järjestettävä useampia tapaamisia vanhempien kanssa. (Saloviita 2013, 149.)

Yhteinen neuvottelu ja suunnittelu tuovat osallistujille tietoon toistensa odotuksia, arvoja ja käsityksiä. Saloviita (2013, 148) tuo ilmi, että vanhemmilla ja opettajilla voi olla erilaiset tavoitteet oppilaan koulunkäynnistä. Useimmiten opettajien arvomaailman keskiössä ovat tiedolliset tavoitteet ja oppiminen, kun taas vanhemmat kokevat tärkeäksi ystävyyssuhteiden muodostumisen sekä koulussa saadun hyväksynnän. On tärkeää, että opettaja osoittaa vanhemmille havaintonsa lapsen taidoista ja positiivisista puolista. Kun opettaja osoittaa hyväksyntänsä lasta kohtaan ja näyttää vanhemmille uskovansa lapsen potentiaaliin, on yhteistyöllä hyvät lähtökohdat. Toisinaan vanhemmat joutuvat kohtaamaan tilanteita, joissa koulun aikuiset suhtautuvat heidän lapsiensa epäkunnioittavasti.

Vanhemmat ovat usein kiinnostuneita lastensa koulunkäynnistä. Vanhempien barometri -kyselyyn (Mertaniemi 2018, 21) vastanneista lähes jokainen kertoi tiedustelewansa lapsensa kouluuulumisia melko usein tai jopa päivittäin. Tutkimuksen mukaan vanhempien kiinnostus vaikuttaa merkittävästi lapsen oppimiseen ja kouluviihtymiseen. Edellä kuvatut seikat pätevät perinteisessä opetusmallissa kuin yhteisopettajuudessakin.

## 4.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Kodin ja koulun yhteistyötä tehdään monin eri tavoin suomalaisissa kouluissa. Perinteisten vanhempieniltojen ja reissuvihon lisäksi käydään arviointikeskusteluja ja viestitellään sähköisten järjestelmien kautta. Sähköiset järjestelmät taipuvat niin kommunikointiin, positiivisen palautteen antamiseen kuin tuntihuomautusten tekoonkin. Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (Opetushallitus 2014, 35) edellytetäänkin monipuolista viestintää ja aloitteellisuutta koulun puolelta. Yhteistyöhön kuuluu henkilökohtainen vuorovaikutus huoltajien kanssa. Perheiden moninaisuus ja erilaiset tuen tarpeet on huomioitava yhteistyössä.

Yhteisopettajuusluokassa on useampi aikuinen vastaamassa lasten opetuksesta sekä kasvatuksesta, ja käytännöt kodin kanssa viestimiseen ovat moninaisia. Yhteisopetuksesta kirjoittaneet Aarnio ja Kilpimaa-Lipasti toteuttivat täyttä yhteisopettajuutta. He pitivät lukuvuoden aluksi vanhempainillan, jonka tarkoituksena oli tiedottaa koteja yhteisopetuksen käytänteistä. He ohjasivat vanhempia lähettämään kaikki viestit molemmille opettajille. (Aarnio & Kilpimaa-Lipasti 2016, 47.) Viestimiskäytäntö, jossa kaikki lasta opettavat opettajat saavat tiedon lapsen asioista suoraan vanhemmilta lisää luottamusta ja turvallisuuden tuntua. Luottamus, tasavertaisuus ja kunnioitus ovatkin kodin ja koulun yhteistyön keskeiset rakennusaineet (Mertaniemi 2018, 27; Opetushallitus 2014, 35).

Vuonna 2018 julkaistun vanhempien barometrin (Mertaniemi 2018, 29) vastaajista melkein 90 % arvioi kodin ja koulun yhteistyön olevan koululle tärkeää. Lisäksi valtaosa vastaajista oli tyytyväisiä yhteistyöhön, koulusta saatuun tietoon ja palautteeseen. Noin neljä viidesosaa vastaajista sai opettajilta lasta koskevaa positiivista palautetta. Vastaajista 30 prosenttia ei kokenut saavansa riittävästi tietoa lapsen koulunkäynnistä. Barometrissa on julkaistu uudempikin versio, mutta se keskittyy koronapandemian vaikutuksiin.

## 4.3 Huoltajat ja yhteisopettajuus

Vanhempien tuki ja tiivis yhteistyö helpottavat uusien opetusjärjestelmien käyttöönottoa. Conderman ym. (2009, 6) korostavat vanhempien tuen tärkeyttä yhteisopettajuuden aloittamisessa.

Opettajien on syytä selvittää itselleen, mitä vanhemmat ajattelevat uudesta opetusmallista. On tärkeää pohtia, onko vanhemmat otettu riittävästi mukaan opetuksen suunnitteluun ja onko heille tarjottu tietoa yhteisopetuksesta. Silloin, kun vanhemmat on tutustutettu yhteisopetusmalliin huolellisesti ja he ovat saaneet informaatiota, voivat vanhemmat olla tukemassa lapsen koulunkäyntiä yhdessä opettajien kanssa.

Suomessa vanhempien kantaa yhteisopetukseen ei ole tutkimuksissa juurikaan selvitetty. Pääosin vanhemmat kuitenkin suhtautuvat myönteisesti yhteisopetukseen niin opettajien (Heikkilä, Rissanen & Rantanen 2016, 74) kuin rehtoreidenkin havaintojen mukaan (Ahtiainen ym. 2011, 48). Opetusjärjestelyjen joustavuus ja usean aikuisen läsnäolo on nähty yhteisopettajuuden vahvuuksina. Toisaalta suurten opetusryhmien on pelätty olevan levottomia. (Heikkilä ym. 2016, 74.) Vanhempien kiinnostus ja tietämys opetusmenetelmistä voi olla puutteellista. Vanhempien kanssa tulisikin keskustella yhdessä opettamisen eduista ja haasteista. (Ahtiainen ym. 2011, 48.)

Yhteisopettajuudessa käsitys oppilaasta on laajempi kuin yhden opettajan mallissa. Oppilaan vanhemmat tuovat asiantuntijuutta ja lisää näkökulmia koulun kasvatustyöhön. Vanhemmat lisäävät opettajien ymmärrystä lapsen perheestä ja toimintaympäristöstä. (Eskelä-Haapanen 2013, 167.) On oppilaan etu, että opettajat ja vanhemmat pyrkivät yhteisymmärrykseen ja keskustelevat yhdessä koulunkäyntiin liittyvistä asioista.

## 5 Tutkimuksen toteutus

Tutkielman viides alaluku käsittelee tutkimuksen lähtökohtia, metodologiaa ja luotettavuutta. Luvussa avataan tutkimuskysymyksiä, kerrotaan aineistonkeruusta ja aineistosta sekä avataan käytettyä tutkimusmenetelmää eli sisällönanalyysia.

### 5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Halusin tutkimuksessani selvittää, miten vanhemmat kokevat yhteisopettajuuden lapsensa luokassa. Minua kiinnosti myös se, näkevätkö vanhemmat eroavaisuuksia yhteisopettajuusmallissa ja perinteisessä yhden opettajan mallissa.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Mitä ajatuksia vanhemmilla on yhteisopettajuudesta?
2. Mitä positiivisia ja negatiivisia puolia yhteisopettajuudessa on vanhempien mielestä?

Kyselylomakkeeseen olin valinnut teemoiksi yhteisopettajuuden vaikutukset oppimiseen sekä vuorovaikutustaitoihin. Lisäksi minua kiinnosti erityisesti yhteistyön toteutuminen huoltajien näkökulmasta, eli se, miten opettajien välinen työnjako välittyy huoltajille ja se, miten kodin ja koulun yhteistyötä tehdään.

### 5.2 Tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat

Oma tutkimukseni on deskriptiivinen. Deskriptiivisessä tutkimuksessa ei normiteta tuloksia tai anneta neuvoja siitä, miten asioiden tulisi olla. Tavoitteena on saada uutta tietoa ja tutkia olemassa olevaa kysymällä, miten asiat ovat. Tutkimustulosten suora käyttö ja hyödyntäminen eivät ole lähtökohtina deskriptiivisessä tutkimuksessa. (Rinne, Kivirauma & Lehtinen 2015, 44.) Kasvatuksen tehtävänä on saada aikaan muutoksia, minkä vuoksi myös kasvatustieteellisen tutkimusperinteen keskiössä on perinteisesti ollut vaikuttavuuden selvittäminen (Rinne ym. 2015, 29). Tä-



män tutkimuksen tehtävä ei ole kuitenkaan selvittää asioiden vaikutuksia toisiin, vaan ainoastaan kuvata vanhempien käsityksiä yhteisopettajuudesta. Kasvatustieteellisessä perustutkimuksessa ei pyritäkään tutkimustulosten suoraan sovellettavuuteen. Tutkimuksen tiedonintressi on hermeneuttinen, sillä tavoite on lisätä ymmärrystä asioista. (Rinne ym. 2015, 44–46.)

Kasvatustieteessä tutkimuskohteena on ihminen, minkä vuoksi tutkimusmenetelmät eivät yleensä ole luonnontieteiden tapaan kokemuseräisiä. Humanistiset tieteet lisäävät ymmärrystä ihmisyydestä ja kulttuurista. Tavoitteena on erilaisin menetelmin selittää, kuvailla ja eritellä syitä, seurauksia ja kokemuksia. (Rinne ym. 2015, 43.) Inhimillisyyteen liittyviä ilmiöitä tutkitaan useimmiten kvalitatiivisin menetelmin. Laadullisten menetelmien avulla tutkimuskohdetta voidaan kuvata kokonaisvaltaisesti. Vaikka laadullisen ja määrällisen metodologian erottelulla on pitkät juuret, ei niitä ole tarpeen asettaa vastakkain. (Rinne ym. 2015, 27–28.) Tutkimuksissa sovelletaankin usein sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia menetelmiä tutkimuksen tavoitteiden mukaan. Tämä tutkimus on laadullinen.

### **5.3 Aineistonkeruu ja tutkimuksen aineisto**

Tutkimukseni aineistona on kahden eri koulun oppilaiden vanhemmilta sähköisellä kyselylomakkeella kerätyt vastaukset. Koska halusin kohdistaa tutkimukseni täyttä yhteisopettajuutta harjoittaviin luokkiin, karsiutui joukosta useita mahdollisia kouluja pois. Keskusteltuani useiden rehtorien kanssa sain tietooni yhteisopettajuutta toteuttavia kouluja, joiden rehtoreihin olin yhteydessä. Toisen koulun osalta otin yhteyttä myös yhteisopettajuutta toteuttaviin opettajiin.

Aineisto on kerätty 2019 vuoden syksyllä kahdesta eteläsuomalaisesta koulusta. Ensimmäisestä koulusta tutkimukseen osallistui kaksi yhdistettyä luokkaa. Toisessa koulussa yhteisopettajuutta toteutetaan kaikilla luokka-asteilla jokaisessa luokassa ja kysely on lähetetty kaikille koulun oppilaiden vanhemmille. Seuraavassa taulukossa on kuvattu aineiston laajuutta.

**Taulukko 1.** Aineiston laajuus.

Aineistolähde	Vastausten määrä
Koulu A (koko koulu)	16
Koulu B (ryhmä 1)	11
Koulu B (ryhmä 2)	12
Yhteensä	39

Ensimmäisestä koulusta vastauksia kertyi 23 (11 ja 12 eri luokilta) ja toisesta koulusta yhteensä 16. Yhteensä vastauksia on 39.

Tutkimukseen hankin luvan kaupungin tutkimusluvista vastaavalta henkilöltä ja koulujen rehtoreilta. Tutkimuksen tekeminen lähti liikkeelle kyselylomakkeen tekemisellä. Halusin pilotoida kyselylomakkeen, joten toteutin sen silloisessa työpaikassani ollessani opettajana yhteisopetusluokassa. Lähetin kyselylomakkeen linkin oman luokkani oppilaiden huoltajille ja kerroin, että harjoittelen aineiston keräämistä pro gradu -työtäni ajatellen. Sain useita vastauksia, joista saamani tiedon avulla muokkasinkin lomaketta. Pilotointi auttoi huomaamaan, millaisia vastauksia valitsemani kysymykset tuottavat. Pilotointilomakkeen tuottamat vastaukset antoivat suunnan varsinaisen kyselylomakkeen kysymysten muodostamiselle. Muokkasinkin pilotointilomakkeessa olleita kysymyksiä ja kehitin uusia.

Kyselylomakkeessa oli sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Monivalintakysymyksillä kartoitin hieman vastaajien taustatietoja, kuten sitä, kuinka monta vuotta lapsi oli opiskellut yhteisopetusluokassa. Avoimissa kysymyksissä sisältö on keskittynyt kahteen teemaan. Ensimmäinen teema on oppiminen ja toinen on vuorovaikutussuhteet. Vastauksia lukiessani huomasi pian, etteivät vastaukset noudattaneet omia jaottelujani, vaan vastaajat saattoivat monesti kirjoittaa sellaisistakin aiheista, joita en ollut tullut ajatelleeksi.

Kyselylomakkeeseen vastaaminen tapahtui sähköpostiin lisätyn linkin kautta. Ensimmäisen koulun yhteisopettajuutta toteuttavista työpareista yksi opettaja kummastakin luokasta välitti saatekirjeen ja kyselylomakkeen linkin vanhemmille. Toisessa koulussa rehtori toimi yhteyshenkilönä.

Vastaukset kerättiin ja käsiteltiin täysin anonyymisti, eikä mitään vastaajien tunnistamiseen liittyviä tietoja kerätty. Aineiston käsittelyn helpottamiseksi ja anonyymiteetin turvaamiseksi olen nimennyt vastaajat satunnaisessa järjestyksessä (V1, V2...). Aineistoni ei ole niin kutsuttu luonnollinen aineisto, vaan se on syntynyt tutkijan toiminnan seurauksena. Alasuutarin (2012) mukaan aineiston luonnollisuus ei takaa sen laatua. Aineiston tuottamisen tilanteet voivat olla nimenomaan tutkimusta varten järjestettyjä.

## 5.4 Sisällönanalyysi tutkimusmenetelmänä

Tutkimuskysymysteni ja aineiston laadun perusteella valitsin pääasialliseksi tutkimusmenetelmäksi sisällönanalyysin. Aluksi kokosin aineiston yhteen tiedostoon ja koodasin sen niin, etteivät tutkimuskohteet olleet tunnistettavissa. Sitten luin aineistoa useampaan kertaan ja aloin irrottaa analyysiyksiköitä tutkimuskysymysten perusteella. Aloin muodostaa alakategorioita ja kokosin samaan aiheeseen liittyviä lauseita ja virkkeitä yhteen. Karsin vastauksista kohdat, jotka eivät suoraan liittyneet tutkimuksen aiheeseen. Pois jäivät esimerkiksi maininnat lapsen henkilökohtaisesta oppimispolusta tai kiitokset lapsen opettajille. Näin pelkistin aineistoa.

Karsinnan jälkeen luin aineistoa useita kertoja, täsmensin olemassa olevia alakategorioita ja loin uusia. Pyrin jatkuvasti uudelleen lukiessani varmistamaan, että kategorian otsikko todella kuvaa aineistoesimerkkien sisältöä. Muodostin uusia alakategorioita. Kokosin alakategorioiden otsikot omaan tiedostoon ja muodostin yläkategoriat. Alakategorian nimen tuli kuvata täsmällisesti jokaista sen alle asetettua analyysiyksikköä. Vastaavasti pääkategoriat kuvaavat jokaista niiden alle sijoitettua alakategoriaa. Jätin laadullisen analyysin ulkopuolelle kyllä ja ei -vastaukset, joista puuttuivat perustelut. Niitä käsitelin lyhyesti sisällön erittelyn avulla. Seuraavana olevassa taulukossa on esimerkki siitä, kuinka ilmauksia pelkistettiin ja alakategorioita nimettiin.

**Taulukko 2.** Esimerkki aineiston pelkistämisestä.

Aineistositaatti	Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Pääkategoria
V3 Jokainen ihminen opettaa hieman eri tavalla ja tyyllillä.	Eri opettajilla erilaiset tavat ja tyylit	Monipuolinen opetus	Oppiminen

<b>Aineistositaatti</b>	<b>Pelkistetty ilmaus</b>	<b>Alakategoria</b>	<b>Pääkategoria</b>
V10 Kahden opettajan näkemysten opetettuun tietoon ja opettamiseen. Molemmilla opettajilla on omat vahvuudet ja lapsi saa monipuolista opetusta.	Eri opettajien erilaiset näkemykset ja vahvuudet	Monipuolinen opetus	Oppiminen

Kaikki kategoriat muodostuivat aineistosta. Olin kyselylomakkeessa halunnut tietoa erityisesti yhteisopettajuuden vaikutuksista oppimiseen, vuorovaikutustaitoihin sekä kodin ja koulun yhteistyön sujumisen, ja näistä aiheista muodostuikin aineiston perusteella tutkimuksen runko. Kuitenkin aineistosta nousi sisällönanalyysin kautta yhdeksi teemaksi myös sosiaaliset suhteet ja yhteisopetuksen käytännön toteuttamiseen liittyvät seikat. Kategorisointi on siis tehty sekä tutkimuskirjallisuuden pohjalta, että aineistolähtöisesti.

## 5.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessa oli taustaoletuksena se, että yhteisopettajuusluokissa ryhmäkoko on perinteisen luokan ryhmäkoko suurempi. Kyselylomakkeessa oli siksi myös ryhmäkokoon liittyviä kysymyksiä. Yhteisopettajuus ja ryhmäkoko liittyvät kiinteästi yhteen, eikä niitä ole omassa tutkimuksessani mielekästä erottaa omiksi tutkimusaiheikseen. Tutkimuskohteenani olevien koulujen toiminta oli minulle suurelta osin tuttua, joten tiesin yhteisopetusluokkien ryhmäkokojen olevan muiden luokkien ryhmäkokoja suuremmat.

Tutkimuslomakkeessa oli kohta, jossa sai antaa palautetta tutkimuksen tekijälle. Eräs vastaaja pohti palautteessa tutkimukseen sisältyvää oletusta kahden opettajan mallista, sillä hänen lapsensa kohdalla luokan opettajia oli useampi. Huomioin palautteen ja muutin lomakkeen viimeistä kysymystä kesken tutkimusprosessin, sillä muutos ei vaikuttanut jo annettuihin vastauksiin tai tutkimustuloksiin, vaan ennemminkin herätti tiedostamaan omia ennako-oletuksiani.

Tutkimuksen aineisto on kerätty jonkin aikaa ennen tutkimuksen valmistumista, mikä voi vaikuttaa tutkimuksen validiteettiin. Yhteisopettajuus on toisaalta Suomessa edelleen tuoreehko ilmiö, joten siinä mielessä tutkimusaineisto antaa uutta tietoa julkaisuhetkellä.

Aineiston osalta luotettavuuteen vaikuttaa se, miten eri tavoin tutkimuksessa käytetyt käsitteet ja lähtökohdat on ymmärretty. Koska halusin tutkia nimenomaan täyttä yhteisopettajuutta huoltajien näkökulmasta, oli oltava aineistonkeruun kanssa tarkka. Molemmat tutkimusaineiston keruussa mukana olleet koulut olivat minulle tuttuja, joten tiesin, että niissä toteutetaan yhteisopettajuutta tutkimuksen aiheen edellyttämällä tavalla. Sitä, mitkä luokat valikoituivat tutkimukseen, kävin rehtoreiden kanssa keskustelua. Selvitin yhteydenotossani tarkkaan, mitä tarkoitan yhteisopettajuudella ja millaista tutkimuskohdetta etsin. On tietenkin aina mahdollisuus, että siltikään kaikkien vastaanottajien lasten luokilla ei toteuteta yhteisopettajuutta aivan samassa mitakaavassa. Yksi vastaajista kuvasikin, että hänen lapsensa ryhmä jaetaan ilmeisesti pääsääntöisesti kahtia, jolloin opettajia on yksi. Voi siis olla, että joko vastaajalle ei ole annettu tietoa yhteisopetuksesta tai sitten kyseisen luokan opettajat ovat päättäneet jakaa yhteisopetusluokan kahteen ryhmään.

Kaikilla huoltajilla ei ole resursseja vastata tämänkaltaisiin vapaaehtoiisiin kyselyihin. Saattaa käydä niin, että vastaajiksi valikoituu ennen kaikkea sellaisia henkilöitä, joilla on voimakkaimmat mielipiteet tutkimuksen aiheesta. Omassa tutkimuksessani tieteellinen kontrolli toteutuu enimmäkseen siten, että tiedostaa, että vanhempien vastauksiin voivat vaikuttaa myös yhteisopettajuuteen liittymättömät seikat. Jos esimerkiksi oppilaan vanhemmilla ja opettajilla on ollut erimielisyyksiä, voi huoltaja tuoda herkemmin kritiikkiä myös tutkimuksen kyselyssä.

Aineisto ei ole kovin kattava, mutta toisaalta laadullisen tutkimuksen ei ole tarkoituskaan tuottaa yleistettävää tietoa (mm. Tuomi ja Sarajärvi 2018, 65). Kysely tuotti kuitenkin määrällisesti sopivasti tekstiä, sillä avoimiin kysymyksiin tuli tämänkokoisen aineiston tasolla runsaasti vastauksia. Tutkimukseen valikoiduissa luokissa yhteisopettajuutta toteutetaan eri tavoin. Vaikka kommuni-

kointi rehtoreiden kanssa jätti itselleni tunteen, että tutkimuksen tavoite on välittynyt ja kohde-ryhmä valikoitunut täsmällisesti, voi olla, että yhteisopettajuutta toteutetaan joissakin tutkimukseen valikoituneissa ryhmissä esimerkiksi vain osittain. Vastauksissa ei tällaista tosin tullut ilmi.

## 6 Tulokset

Tässä luvussa esittelen tämän tutkimuksen tulokset. Tulokset on esitetty sisällönanalyysin tuottamien kategorioiden mukaisesti. Ensimmäinen alaluku käsittelee oppimisen teemaa, toinen vuorovaikutustaitoihin ja sosiaalisiin suhteisiin liittyviä seikkoja ja kolmas yhteistyötä yhteisopetusluokassa. Viimeisessä alaluvussa kerrotaan huoltajien käsityksistä yhteisopetuksen käytäntöihin liittyen.

Tässä tutkimuksessa erityispiirteenä on se, että huoltajat eivät välttämättä itse ole opiskelleet yhteisopetusluokassa, vaan vastauksissa kokemukset luokkatilanteista ovat lapsilta kuultuja ja huoltajien tulkittamia. Useissa vastauksissa huoltajat referoivat lastensa kertomuksia, kuten seuraavissa esimerkeissä.

V18 Oppilaan mukaan luokka ja oppimistilanteet ovat olleet rauhattomia.

V6 Ajoittain lapseni kertoo oppimisrauhan puuttuvan.

Vaikka osassa vastauksia huoltajat referoivatkin lastensa kertomaa, ovat vastaukset silti aina huoltajien tulkintoja. Siksi tällaisetkin vastaukset tuovat tietoa juuri huoltajien ajatuksista ja käsityksistä.

Vastaajista 32 kertoo, että heidän lapsensa on opiskellut vain yhteisopetusluokassa. Heillä ei siis ole oman lapsensa osalta vertailukohdetta perinteisessä yhden opettajan luotsaamassa luokassa opiskelusta. Kaksi vastaajaa kirjoitti, että kysymyksiin vastaaminen oli hieman haastavaa siksi, ettei heillä ole vertailupohjaa. Toisaalta voi olettaa, että suuri osa vastanneista on itse käynyt koulua perinteisellä opetustyyllillä, jolloin heillä on jonkinlaista vertailupohjaa. Seitsemän vastaajan lapsi on opiskellut myös perinteisessä yhden opettajan luokassa.

Yhteisopetukseen oltiin aineiston kouluissa pääosin tyytyväisiä. Kysymykseen "kuinka tyytyväinen olet yhteisopettajuusmalliin verrattuna perinteiseen yhden opettajan malliin?" 33 vastasi olevansa joko erittäin tyytyväinen tai melko tyytyväinen. Vastaajista yksi ei osannut sanoa, kun taas tyytymättömiä oli viisi

## 6.1 Oppiminen

Oppimisen kysymyksissä huoltajat toivat esiin monipuolisen opetuksen ja joustavat ryhmittelyt. Lisäksi aineistossa kuvailtiin yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen, oppimisen arviointiin ja työrauhaan liittyviä seikkoja.

### 6.1.1 Monipuolinen opetus

Vastaajat kokevat, että yhteisopettajuus tarjoaa monipuolisempaa opetusta kuin perinteinen yhden opettajan malli. Tutkimukseni käsittelee nimenomaan luokanopetusta, jossa perinteisesti yksi opettaja on vastannut useimmiten lähes kaikkien aineiden opetusta. Vastaajat kuvaavat useamman opettajan tuovan opetukseen erilaisia opetustyyliä, -tapoja ja näkemyksiä.

V6 Uskon että on, oppiminen ei ole yhden opettajan tavassa vaan opettajat saavat eri näkökulmia toisiltaan.

Vastaaja 6 kertoo uskovansa, että yhteisopettajuudesta on ollut hyötyä hänen lapsensa oppimiselle. Oppiminen ei ole yhden opettajan opetustavan varassa, vaan opetukseen tulee monipuolisuutta eri näkökulmien kautta.

Yhteisopetuksessa on tärkeää, että opettajat löytävät yhteisymmärryksen opetustilanteissa ja vaihtavat joustavasti rooleja. Vastaaja 3 kuvaa, että toisen opettajan viesti menee paremmin perille tietyissä asioissa. Opettajien persoonakohtaiset erot voivat tukea eri tavoin erilaisten oppijoiden oppimista. Vastaaja 10 kertookin, että opettajien erilaiset vahvuudet ja erilaiset näkemukset tuovat opetukseen monipuolisuutta. Luokanopettajat ovat usein kehittäneet osaamistaan omien vahvuuksiensa mukaisesti ja heillä voi olla esimerkiksi oppiaineiden hallinnan osalta eroavaisuuksia. Yhteisopettajuudessa voidaan parhaassa tapauksessa hyödyntää esimerkiksi eri taitoaineisiin syvemmin perehtyneiden opettajien osaamista.



### 6.1.2 Joustavat ryhmittelyt

Yhteisopetuksessa luokan oppilaat eivät useinkaan opiskele kaikki samassa tilassa. Yhteisopettajuus nimittäin mahdollistaa joustavat ryhmittelyt, joiden avulla opetusta on helpompi eriyttää (Malinen ja Palmu 2017, 72). Joustavien ryhmittelyjen avulla opetusta voidaan toteuttaa eri kokoisissa ryhmissä ja kaikille oppilaille voidaan tarjota tilaisuuksia opiskella vaihtelevissa ryhmissä. Huoltajat ovat vastauksissaan kertoneet joustavasta ryhmittelystä.

V36 Kyllähän siitä on hyötyä kun pystytään jakamaan eri ryhmiin.

V1 Lisäksi tietysti lapsia pystyy jakamaan tason mukaan, jolloin jokainen saa oman tasois-  
taan opetusta.

Vastauksissa mainitaan oppilaiden erilaiset taitotasot. Vastaajat katsovatkin, että joustavat ryhmittelyt mahdollistavat opiskelun samalla taitotasolla olevien kanssa. Sen katsotaan hyödyttävän niin edistyneempien opiskelua kuin heikommissa aineissa oppimista.

Joustavat ryhmittelyt ovat yksi keskeinen yhteisopetuksen tuoma mahdollisuus. Myös huoltajat hahmottavat joustavan ryhmittelyn tuomia hyötyjä.

V21 Esim. lukuryhmien jako taitotason mukaan ekaluokalla tuki uuden oppimista lapsella, joka osasi jo lukea.

V31 Hyvä, että ryhmiä hiukan jaotellaan taitojen mukaan, jotta paremmin saa tukea heikoimmissa aineissa.

Vastaaja 21 kuvaa, kuinka lukuryhmät eri taitotasolla mahdollistivat hänen lapsensa kohdalla ylöspäin eriyttämisen. Lapsi osasi jo lukea, ja oppi uutta työskennellessään omalla taitotasollaan. Vastaaja 31 kokee, että taitotasojen perusteella tehdyt ryhmittelyt tukevat etenkin niissä aineissa, jotka ovat haastavampia. Luokanopetuksessa toteutetaan taitotasoryhmittelyä ilman yhteisopetustakin, mutta lukujärjestykseen ja aikuisten määrään liittyvien syiden vuoksi pienemmät ryhmät saattavat olla verrattain pysyviä lukuvuoden aikana. Yhteisopetuksessa erilaisiin ryhmiin jakaminen on joustavaa ja muuttuvaa, jolloin ryhmittelyä voidaan tehdä erilaisin perustein

vaihdellen ryhmiä esimerkiksi toverisuhteiden, oppiaineen tai oppilaiden kiinnostuksenkohteiden perusteella.

Huoltajat kertovat vastauksissa pienemmissä ryhmissä opiskelusta.

V16 Myös ryhmän pienentyessä yhden opettajan johtoosella tunnilla on selkeästi apua.

V24 Pienissä ryhmissä opiskelu onnistuu hyvin.

V4 mutta haluaa olla ja opiskella pienemmässä ryhmässä, missä saa enemmän apua opetuksessa.

V20 Ainakin vanhemman lapsen ryhmässä oppilaat oli haettu pienryhmiin ja tukea sai tehostetusti.

Vastaajien mukaan pienemmissä ryhmissä opiskelu onnistuu paremmin ja oppilaat saavat enemmän tukea opiskeluun. Vastaaja V16 on maininnut opiskelun pienemmässä ryhmässä, jossa oppituntia pitää yksi opettaja. Hän on todennut siitä olevan apua. Muissa vastauksissa opettajien määrää ei mainita, vaan keskitytään ainoastaan ryhmäkokoon.

Yhteisopetusluokassa toteutettavat joustavat ryhmittelyt eivät välttämättä ole huoltajille selviä. Aineiston perusteella osa huoltajista on siinä käsityksessä, että lapset opiskelevat jatkuvasti suuressa ryhmässä. Vastaaja 28 pohtii myös jakotunteja yhteisopetusluokassa verrattuna perinteiseen yhden opettajan malliin. Alakoulussa luokat ovat useimmiten noin 20 oppilaan suuruisia, ja jakotunneilla ryhmä jaetaan usein kahtia. Vastaaja kyseenalaistaakin sitä, saavatko yhteisopetuksessa opiskelevat lapset opiskella tällaisessa 10 oppilaan ryhmässä lainkaan. Usein yhteisopetusluokan kanssa työskentelee muitakin aikuisia kuin luokan omat opettajat, joten monenlaiset ryhmäjaot ovat mahdollisia.

### **6.1.3 Oppilaiden yksilöllisten tarpeiden ja vahvuuksien huomioiminen**

Opetussuunnitelman perusteissa painotetaan oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista (Opetushallitus 2014). Oppimisen yksilöllisyyttä painottava ajattelu on luettavissa myös huoltajien

vastauksista. Useat vastasivat kokevansa, että yhteisopettajuus tukee heidän lapsensa oppimista. Myönteisiä vastauksia huoltajat täydensivät kommentteilla yksilöllisten taitojen ja tarpeiden huomioimisesta.

V4 Paremmin huomioitu yksilölliset tarpeet.

V8 Kyllä, opettajilla on paremmin mahdollisuus käyttää tukitoimia ja antaa yksilöllistä ohjausta.

V12 Kyllä, hänen henkilökohtaiset oppimistaidot on otettu hyvin huomioon, samoin mielenkiinnon kohteet.

V30 Opettajat hoitavat asiansa hyvin ja huomaavat lapseni tarpeet isossakin ryhmässä.

Vastaajat V4, V8, V12 ja V30 ovat sitä mieltä, että yhteisopetus mahdollistaa lasten yksilöllisen huomioimisen hyvin. Opetussuunnitelmassa käytetään käsitettä eriyttäminen kuvaamaan sitä, kuinka opetuksessa vastataan oppilaiden erilaisiin tarpeisiin ja huomioidaan heidän erilaiset lähtökohtansa. Eriyttäminen tarkoittaa sitä, että mukautetaan tavoitteita, oppimisympäristöä, materiaaleja ja tehtäviä siten, että jokainen oppilas saa mahdollisuuden opiskella omien taitojensa ja tarpeidensa mukaisesti. Yhteisopettajuus tarjoaa Malisen ja Palmun (2017, 72) mukaan hyvän perustan eriyttämiselle. Useamman opettajan tekemät havainnot ja systemaattinen arviointi antavat tietoa eri oppilaista. Eriyttämisen periaatteet eivät eroa yksin opettamisesta ja se onkin myös yhteisopetuksessa keskeinen osa.

Toisaalta vastauksissa ilmeni myös huolta siitä, ehtivätkö opettajat antaa henkilökohtaista ohjausta tai kohdata lapsia.

V7 Lapseni ei muista aina ohjeita joita opettaja antaa, eikä taida olla resursseja kohdata lapsia riittävästi heidän omissa tarpeissaan.

V23 En tiedä henkilökohtaisen ohjauksen määrää, veikkaan, että on melko vähäistä.

Vastaajat V7 ja V23 ilmentävät huoltaan arveluna tai olettamuksena. Vastauksissa ei esitetä varmaksi sitä, etteivätkö lapset saisi riittävästi henkilökohtaista ohjausta.

Yhteisopettajuuden on nähty tuovan keinoja inklusion toteuttamiseen. Huoltajien vastauksissa nousi esille erityistä tukea tarvitsevien lasten pärjääminen yhteisopetusluokassa.

V2 Suuret ryhmät ja niissä erityislapsset voivat olla ongelma. Erityislapsset ei saa silloin tarvitsemaansa tukea. Sekä muut lapset jäävät sivuun kun erityislapsset vievät opettajan ajan. Toivon että tämä kokeilu lopetetaan.

V10 68 oppilasta samassa luokassa, kaksi opettajaa, ei avustajaa... Erityistä tukea tarvitsevat samassa luokassa, eihän tuolla pärjäisi aikuinenkaan, saati lapsi joka opettelee vielä vuorovaikutusta ja ryhmässä toimimista.

Suuret ryhmäkoot nähdään monessa vastauksessa ongelmallisina. Huoltajien vastauksissa kuuluu huoli siitä, että tukea tarvitsevat oppijat eivät välttämättä kykene työskentelemään suuressa ryhmässä. Yhteisopettajuus ja inklusio eivät toteudu toivotulla tavalla, mikäli resursseja ei ole riittävästi.

Toisaalta yhteisopetuksen ajatellaan sopivan tukea tarvitseville. Vastaajan V13 mukaan yhteisopettajuus mahdollistaa helpomman pääsyn pienryhmään, sillä pienryhmässä käy niin moni. Hänen mukaansa kukaan oppilas ei sen vuoksi erotu joukosta "erityisoppilaana". Tukea tarvitsevien pärjäämisen lisäksi huolta aiheuttaa vastausten perusteella muiden oppilaiden jääminen syrjään. Vastaajat 28 ja 34 kuvaavat tukea tarvitsevien oppilaiden ja äänekkäämpien vievän opettajien huomion suuressa luokassa.

Huoltajat kuvailevat joidenkin oppilaiden jäävän syrjään yhteisopetusluokassa. Hiljaisuus, arkuus, kiltteys ja herkkyys liitetään huoltajien kuvauksissa huomiotta jääviin oppilaisiin.

V31 Lapsemme on hieman arka ja jää ehkä helposti hiljaisena syrjään. Joissain tilanteissa luulisin pienemmän ryhmän olevan hänen itsevarmuutensa kehittymiselle parempi.

V10 Suuressa ryhmässä ei tule kuulluksi. Hiljainen ja herkkä oppilas vetäytyy vielä enemmän sivuun, suuren ryhmän huutaessa.

V18 Vanhempain vartissa tuntui ettei kumpikaan opettajista ollut huomionnut oppilasta, koska kysyessäni viittaako oppilas tunneilla, todettiin ettei oppilaaseen oltu kiinnitetty huomiota. Tuli tunne, että suuressa oppilasryhmässä hiljaisemmat jäävät huomiotta.

Vastauksissa suuren ryhmäkoon ajatellaan vaikuttavan negatiivisesti hiljaisempiin oppilaisiin. Vastaajat ajattelevat, että hiljaiset oppilaat jäävät ikään kuin syrjään eivätkä tule kuulluiksi.

Opetusuunnitelmassa korostuu oppilaiden vahvuuksien huomioiminen. Oppilaiden vahvuudet tulee huomioida muun muassa koulutyön ja tuen järjestämisessä sekä eri oppiaineiden arvioinnissa. (Opetushallitus 2014). Aineistossa kuvailtiin lapsen saaneen kannustusta ja vahvuuksien tulleen huomatuiksi.

V39 Lapsi on saanut enemmän kannustusta

V7 Kun on useampi opettaja niin he kiinnittävät ehkä useammalta kantilta huomiota lapseen. Lapsen vahvuudet ehkä huomataan paremmin.

Molemmissa edellä olevissa aineistoesimerkeissä käytetään komparatiivimuotoja. Vastaajat ajattelevat lapsen saaneen yhteisopetuksessa enemmän kannustusta ja vahvuuksien tulleen huomioiduksi paremmin kuin tavallisessa yhden opettajan mallissa.

#### **6.1.4 Oppimisen arviointi**

Luokanopettajalla on oppilaan arvioinnissa merkittävä vastuu ja usein arvioinnin kokonaiskuva onkin ainoastaan luokanopettajalla. Yhteisopettajuus tuo arviointiin monipuolisuutta ja mahdollistaa useamman henkilön havaintojen hyödyntämisen. Yhteisopetusta toteuttaneet opettajat kokevatkin yhteisopetuksen helpottavan oppimisen arviointia (Malinen ja Palmu 2017, 28).

Arviointi herättää koulumaailmassa paljon tunteita ja tutkimuksessani halusin selvittää, miten huoltajat ovat kokeneet arvioinnin toteutumisen yhteisopettajuudessa. Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan arviointia on toteutettava jatkuvasti (Opetushallitus 2014). Se käsittää siis paljon muutakin kuin vain kokeiden ja oppiaineiden numeerisen arvioinnin. Arvioinnissa painotuu oppilaantuntemus. Arviointia olisikin aina suhteutettava oppilaan aiempaan osaamiseen ja hänen henkilökohtaisiin oppimistavoitteisiinsa (Opetushallitus 2014). Aineistossa huoltajat kertoivat arvioinnista kahtiajakoisesti ja kysymys kirvoitti voimakkaitakin mielipiteitä. Vastaaja 23 on kirjoittanut humoristiseen tapaan hymiöllä höystettynä, että lapset arvioivat itse itseään nykyisin.

Itse- ja vertaisarviointi ovatkin tärkeä osa arvioinnin kokonaisuutta aivan ensimmäisiltä luokilta lähtien.

Huoltajat kaipaavat tietoa oman lapsensa oppimisen etenemisestä. Opettajilla onkin oltava käsitys jokaisen luokan oppilaan oppimisen edistymisestä. Tutkimuksen vastaajista valtaosa kokee arvioinnin toteutuneen hyvin.

V4 Hyvin, koska opettaja kerkiää perehtymään paremmin yhteen oppilaaseen.

V33 Yllättävän hyvin. Oletin että lapseni häviää suuren oppilasmäärän.

V31 Opettajat ovat kyllä aivan loistavia! Arvioinnit ovat mielestämme olleet sellaisia kuin itsekin olisimme lapsestamme ajatelleet.

V21 Hyvin. Pätevät opettajat, sopiva määrä ”kokeita” tai katsastuksia. Opettajilla tuntuu olevan hyvä käsitys siitä, mitä lapsemme osaa.

Yksi vastaajista on pelännyt, että opettajat eivät kykene arvioimaan lasta yksilöllisesti suuren oppilasmäärän vuoksi, mutta on yllättynyt arvioinnin onnistumisesta positiivisesti. Toisessa vastauksessa kerrotaan yhteisopettajuuden antavan paremman mahdollisuuden perehtyä yksittäiseen oppilaaseen. Vastaaja 21 on tyytyväinen siihen, että opettajilla on hyvä käsitys hänen lapsensa osaamisesta. Hän kiittelee myös ”kokeiden ja katsastusten” sopivaa määrää. Vastauksissa ei muuten avata sen tarkemmin sitä, millaisin menetelmin arviointia toteutetaan ja miten siitä annetaan tietoa.

Osassa vastauksia arvioinnin kerrottiin olevan pintapuolista tai olematonta.

V18 Huonosti, koska arviointia ei ole tapahtunut. Vanhempainvartissa tuntui ettei kumpikaan opettajista ollut huomionnut oppilasta. Enkä saanut palautetta siitä millä tasolla lapseni osaaminen on suhteessa siihen, millä tasolla yleensä tuon ikäisten osaaminen eri oppiaineissa pitäisi olla.

V22 Tuntuu, että lasta ei tunneta. Arviointi pintapuolista

Tyytymättömyys arviointiin heijastuu vastausten perusteella siitä, että lasta ei ole huomioitu riittävästi. Arviointiin tyytymättömät huoltajat kokevat, että lasta ei tunneta henkilökohtaisella tasolla. Vastaaja 18 kokee, ettei hänelle ole annettu tietoa lapsen osaamisesta suhteessa oppiainneiden tavoitteisiin.

Yhteisopettajuus vaatii opettajilta hiukan tarkempaa käytänteiden avaamista huoltajille myös arvioinnin osalta, jotta arviointi olisi mahdollisimman läpinäkyvää. Osalla vastaajista ei ollut tietoa arvioinnin toteutuksesta.

V6 Tämä on mietityttänyt, tehdäänkö arvioinnit yhdessä vai osittain eri opettajilta. Toteutus on onnistunut hyvin.

V10 Tästä asiasta ei informoida, että miten opettajat yhdessä päättävät lapsen arvioinnin.

V27 En tiedä, kumpi arvioi. ...vai tapahtuuko arviointi yhdessä. Vanhempien ja opettajan keskustelu oli vain toisen opettajan kanssa.

Erityisesti epäselvyyksiä on vastausten perusteella siinä, miten arviointia toteutetaan opettajien kesken. Vastaaja 28 on kuvannut, että arviointia tehdään vain vähän tai ainakaan se ei välity kotiin asti. Epäselvyyksiä voi aiheuttaa sekin, että huoltajilla on arvioinnista suppeampi käsitys kuin opettajilla. Vastaaja 20 kertoikin, että ei osaa sanoa arvioinnista mitään, sillä kokeita ei ole ollut paljoa. Tiedon välittäminen lukuvuoden aikana vaatiikin opettajalta aktiivisuutta, sillä jatkuvan arvioinnin periaatteiden mukaisesti arviointia tehdään kouluissa monin tavoin lukuvuoden aikana. Arvioinnille ei ole olemassa mitään yhtenäistä mallia, vaan jokainen yhteisopetusta toteuttava tiimi luo omat toimintatapansa ja työnjakonsa.

### **6.1.5 Työrauha**

Yksi kouluoppimiseen liittyvistä keskeisimmistä osatekijöistä on työrauha, joka mainittiin myös tutkimuksen aineistossa. Työrauhan ylläpito voi tuottaa haasteita niin yhteisopettajuudessa kuin perinteisessäkin luokassa. Oletettavasti samat tutkimusnäyttöön perustuvat keinot haasteiden ratkaisemiseksi ja työrauhan ylläpitämiseksi toimivat molemmissa malleissa (Malinen ja Palmu 2017, 70).

Useat vastaajat mainitsivat suuren oppilasryhmän vaikutukset luokan työrauhaan. Vastauksissa kuvailtiin, että suurempi ryhmäkoko tuo mukanaan myös enemmän ääntä, meteliä ja hälinää.

V7 Ryhmäkoon suuruus on haitannut keskittymistä olennaisesti. Lapsi kertoo melua olevan luokassa myös paljon.

V14 Lapsella ongelmia keskittymisen kanssa. Ison ryhmän/tilan aiheuttamat ärsykkeet estää keskittymästä opetukseen.

V28 Luokassa jossa on yli 40 lasta on paljon enemmän häslinkiä ja meteliä. Minulle tärkeä asia on oppimisrauha ja - - En usko että näitä asioita tukee se että luokassa on näin paljon oppilaita.

Useimmat huoltajat, jotka kuvailivat työrauhaongelmia, yhdistivät niihin keskittymisvaikeudet. Hälyn kerrottiin aiheuttavan myös väsymystä. Vastauksissa puhuttiin myös levottomuudesta ja siitä, että kun on enemmän oppilaita, on myös enemmän ärsykeitä.

Muutammat vastaajat tosin täydensivät vastauksiaan kertomalla, että eivät usko yhteisopettajuuden olevan työrauhaongelmien syynä. Eräs vastaaja totesi toivovansa, että aiemmin luokassa vallinnut levottomuus olisi jäänyt pois lasten kasvaessa. Huoltajat kuvailivat monissa vastauksissa metelin olevan ajoittaista ja osassa vastauksia keskittymisvaikeuksien koskettavan vain osaa oppilaita. Metelin ajateltiin syntyvän esimerkiksi silloin, kun koko luokka on kerrallaan yhdessä tilassa. Yksi vastaaja kuvaili hälyn olevan jatkuvaa, ja kertoi olevansa huolissaan hälyn aiheuttamasta stressistä. Vastaaja selvensi työskentelevässä itse avokonttorissa.

## **6.2 Vuorovaikutustaidot ja sosiaaliset suhteet yhteisopetusluokassa**

Kyselylomakkeessa kysyttiin yhteisopetuksen vaikutuksista lasten vuorovaikutustaitoihin. Vastauksissa useat huoltajat käsittelivät vuorovaikutustaitojen lisäksi sosiaalisia suhteita yhteisopetusluokassa. Yhtenä teemana vastauksissa oli oppilaan ja opettajien keskinäiset suhteet.



### 6.2.1 Vuorovaikutustaidot

Yhteisopetusluokassa opiskelun on kuvailtu kehittäneen lasten vuorovaikutustaitoja. Useimmissa vastauksissa painotetaan erilaisten ihmisten kanssa toimimista.

V3 Tulee toimeen monenlaisten ihmisten kanssa.

V37 Kun lapsia on paljon, täytyy ja pääsee työskentelemään monenlaisten lasten kanssa.

Ei pysty hakeutumaan pelkästään kavereiden tai samanhenkisten pariin.

V35 Joutuu ehkä siten tulemaan toimeen erilaisten luokkakaverien kanssa. Ns. Sietämään.

V31 No, ainakin erilaisten ihmisten kanssa toimeentulemista.

Opetussuunnitelman mukaan yksi perusopetuksen laaja-alaisista tavoitteista on oppia työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa (Opetushallitus 2014). Huoltajat näkevät positiivisena puoleena sen, että lapset eivät voi hakeutua ainoastaan omien ystäviensä seuraan. Vastaaja 30 kuvaillee, että lapsi oppii yhteisopetusluokassa olemaan kaikkien kaveri ja toimimaan isossa ryhmässä. Hänen mukaansa lapsi on tyytyväinen isoon luokkaan.

Huoltajien vastauksissa mainitaan myös ristiriitatilanteiden selvittämisen taito. Lisäksi vastaajat V25 ja V32 painottavat muiden huomioimista.

V5 Riitatilanteiden selvittäminen kehittynyt, nyky-yhteiskunnassa tärkeää oppia selviämään isoissakin ryhmissä.

V25 Hieman määräilevä lapsi on oppinut ottamaan muut huomioon hyvin.

V32 Lapseni pärjää koulussa hyvin, joten oppimisen suhteen minulla ei ole ollut huolta.

Luokan lapset ylipäättään ovat mielestäni hyvin omatoimisia, muita huomioivia ja rohkeita.

Vastaaja 12 arvioi myös, että lapsen ryhmätyöskentelytaidot ovat parantuneet yhteisopetusluokassa. Vastaaja 17 kirjoittaa, että suuressa ryhmässä oppii odottamaan omaa vuoroaan.

Suuren opetusryhmän katsotaan vastauksissa vaikuttavan lasten käyttäytymiseen. Useassa vastauksessa kuvaillaan lapsen rohkaistuneen.

V5 Lapsi ei jännitä uusiakaan sosiaalisia tilanteita.

V6 Lapseni on reipastunut ja rohkaistunut.

V12 Lapseni on tullut itsenäisemmäksi ja rohkeammaksi, toki osa on ihan iänkin mukanaan tuomaa.

V32 Lapseni on rohkaistunut jo ihan ensimmäinen kouluvuoden aikana hurjasti ja osaa ottaa toiset hienosti huomioon.

Toisaalta vastaaja 31 selventää lapsen kertoneen, että tämä ei osallistu vuorovaikutustilanteisiin isossa ryhmässä yhtä paljoa kuin pienemmässä. Jännityksen kuvataan vähentyneen ja lapsen tulleen itsenäisemmäksi. Vastaaja 32 kuvaa, kuinka lapsi osaa ottaa toiset hyvin huomioon. Kyse-lylomakkeessa kysymyksenä oli yhteisopetuksen vaikutus vuorovaikutussuhteisiin, mutta huoltajat eivät ole sen kummemmin kuvailleet sitä, mistä suotuisat vaikutukset heidän käsityksensä mukaan johtuvat.

### **6.2.2 Oppilaiden väliset sosiaaliset suhteet**

Huoltajien vastausten perusteella yhteisopetusluokassa olo vaikuttaa oppilaiden toverisuhteisiin. Yhteisopetuksen on esitetty lisäävän yhteisöllisyyttä (Pulkkinen & Rytivaara 2015, 10). Huoltajien antamissa vastauksissa esitetään sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia. Useimmissa vastauksissa yhteisopetuksen vaikutusten toverisuhteisiin katsotaan liittyvän suuresta ryhmäkoon. Toisaalta vastaajan 28 mukaan hänen lapsensa kaverisuhteet ovat pääosin säilyneet jo esi-kouluajoilta, joten yhteisopetusluokkaan siirtyminen ei ole tuonut erityistä muutosta.

Moni huoltaja kuvailee lapsen saaneen luokan oppilaista paljon kavereita.

V17 paljon kavereita isossa ryhmässä

V24 Kavereita enemmän, jolloin tulee tutuksi isossa porukassa leikkimisen/touhuumiseen

V30 Tuplaluokka on suuresta lapsimäärästä huolimatta upea juttu. Paljon kavereita.

Suuressa ryhmässä voi olla helpompi löytää samanhenkisiä kavereita. Aineistossa huoltajat kuvaavat nimenomaan kaverisuhteita, mutta ystävydestä ei ole mainintoja. Ei siis ole selvää, kuinka tiiviitä toverisuhteita vastauksissa tarkoitetaan.

Vaikka moni huoltaja ilmaisee lapsella olevan paljon kavereita, on asialla myös kääntöpuolensa. Vastauksissa kuvataan myös sitä, kuinka suuri ryhmäkoko voi vaikeuttaa kaverisuhteiden muodostumista.

V22 Kavereita vaikea löytää isosta ryhmästä. Paljon pieniä porukoita, joihin on vaikea päästä mukaan.

V38 Tulee toimeen kaikkien kanssa, mutta lähikaveripiiri suppeampi kuin ehkä olisi pienessä luokassa. Enemmän kuppikuntia.

Osassa vastauksia kuvataan suuressa ryhmässä syntyvän herkästi tiiviitä, pienempiä kaveriporukoita.

Suuri ryhmäkoko voi aiheuttaa myös suoranaista ulkopuolelle jäämistä.

V16 Vanhempi lapseni on sopeutunut enemmän ekstroverttina isoon ryhmään hyvin. Nuorempi, selvästi herkempi, hitaasti lämpeävämpi introvertti lapseni jää helposti leikki-kaveriryhmien muodostumisesta (esim. Syksyn ekoina päivinä) ulkopuolelle.

V18 Lapsi tuntee jäävänsä kaveriporukoissa ryhmän ulkopuolelle ja tarvitsisi hieman enemmän henkilökohtaista tukea tunteakseen kuuluvansa ryhmään.

Oppimisen tuen lisäksi oppilaat tarvitsevat tukea vuorovaikutustaitoihin ja sosiaalisten suhteiden muodostamiseen, kuten vastaajan 18 kirjoituksesta käy ilmi. Aineistossa ei ole kuitenkaan mainintoja suoranaista kiusaamisesta.

Mitä suurempi luokka, sitä haastavampaa on oppia tuntemaan jokainen luokkatoveri. Oppilaiden välisestä etäisyydestä on maininta kahdessa vastauksessa. Vastaaja 27 kirjoittaa, että lapsi ei tunne luokkalaisia. Vastaaja 23 kertoo, että hänen lapsensa ei välttämättä tiedä kaikkien luokkatovereidensa nimiä, koska oppilaita on luokalla niin paljon. Lisäksi hän pohtii yhteishengen syntymistä isossa ryhmässä. Kirjoittaja epäilee, että isossa ryhmässä ei välttämättä synny kovin tiivistä yhteishenkeä. Vastaaja 1 uskoo, että pienempi ryhmä olisi tiiviimpi ja sitä kautta myös rauhallisempi. Hän otaksuu, että "hölmöily" jäisi vähemmälle pienemmässä ryhmässä.

### 6.2.3 Opettajien ja oppilaiden väliset sosiaaliset suhteet

Alakoulussa oppilaat viettävät koulupäivänsä pääsääntöisesti saman opettajan opetuksessa, joten opettajien ja oppilaiden välille muodostuu pitkäkestoinen ja intensiivinen vuorovaikutussuhde.

V7 Lapsesta on kiva olla välillä kiltemmän opettajan tunnilla. Jos olisi yksi opettaja ja se sattuisi olemaan ankara, se voisi vaikuttaa negatiivisesti.

V5 Opettajien vaihtuminen tuo virkistävää vaihtelua koulupäiviin. Jos henkilökemiat ei oppilaan ja opettajan välillä mene yksiin, yhteisopettajuus etenkin silloin erittäin tärkeää oppilaan ja myös opettajankin kannalta.

Opettajat ovat erilaisia persoonia ja se vaikuttaa luokan vuorovaikutusilmapiiriin. Opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde on yksi kouluviihtyvyyden osatekijöistä. Lapsi voi kokea opettajan olevan esimerkiksi ankara, mikä voi vastaajan 7 mielestä vaikuttaa negatiivisesti. Oppilaan kokemuksen ohella vastaaja 5 nostaa esille opettajan kokemuksen. Oppilaan ja opettajan välisten henkilökemioiden toimivuus vaikuttaa myös opettajiin ja yhteisopettajuus voi helpottaa toisinaan haastaviakin tilanteita.

Opettajan kiltteyden lisäksi mainittiin mukavuus, lämpimyys ja taitavuus. Vastaaja 26 painottaa, että lapsi voi kertoa huolensa kummalle tahansa opettajalle. Yksi tärkeimmistä luottamuksen osatekijöistä onkin se, että oppilaat kokevat tulevansa kuulluksi ja opettajan olevan kiinnostunut heidän asioistaan. Oppilaan ja opettajan välinen keskustelu ja vuorovaikutus on tärkeää lapsen hyvinvoinnille. Vastaaja 9 on huolissaan henkilökohtaisen vuorovaikutuksen määrästä yhteisopetusluokassa:

V9 Henkilökohtainen vuorovaikutus opettajien kanssa voi jäädä epäsosiaalisemmilla oppilailla pieneksi.

Toisaalta huoltajat kokevat, että yhteisopetus lisää lapsen mahdollisuuksia muodostaa henkilökohtainen vuorovaikutussuhde opettajaan. Toisaalta huolta aiheuttaa henkilökohtaisen opettajan ja oppilaan välisen kommunikoinnin ja ohjauksen määrä suuressa lapsiryhmässä.

Yhteisopetukseen siirtyminen voi tapahtua kesken koulupolun, jolloin useammasta erillisestä luokasta muodostetaan yksi isompi ryhmä. Silloin opettajien täytyy nähdä paljon vaivaa luokan yhteishengen eteen. Aineistosta ilmenee, että useista ryhmistä yhdeksi luokaksi yhdistyminen voi olla monin tavoin haasteellista myös opettajien ja oppilaiden välisten sosiaalisen suhteiden osalta. Vastaajan 13 kertomuksesta ilmenee, että lapset eivät välttämättä hyväksy uusia opettajia etenkään, jos ovat kokeneet opettajan suosineen aiemmin omaa luokkaansa eli entistä rinnakkaisluokkaa. Hän toteaaakin, että jokaisen opettajan tulisi ottaa kaikki oppilaat omikseen eivätkä aiemmat ryhmäjaot saisi välittyä oppilaille. Luokkien yhdistämisessä onkin erilaisia käytäntöjä siinä, onko eri opettajilla edelleen luokan sisällä omia ryhmiä esimerkiksi huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä ajatellen vai ovatko kaikki oppilaat kaikilta osin samaa ryhmää.

Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä ollaan siirtymässä useilla paikkakunnilla suuriin keskitettyihin yksiköihin. Näissä yksiköissä voi toimia samanaikaisesti niin päiväkotia, peruskoulu kuin luokkiakin. Lapset ja aikuiset eivät tällöin välttämättä kaikki tunne toisiaan. Aineiston perusteella huoltajat ovat tyytyväisiä siitä, että yhteisopetusluokassa opiskelevilla lapsilla on koulussa usea tuttu aikuinen. Vastaaja 5 uskoo sen tuovan turvaa oppilaalle. Oppimista on vastaajien 22, 34 sekä 26 mukaan tukenut se, että koulussa on kaksi tuttua aikuista eli aina on joku tuttu opettaja paikalla.

### **6.3 Yhteistyö yhteisopetuksessa**

Koulumaailmassa yhteistyötä tehdään niin koulun sisällä kuin koulun ulkopuolistenkin toimijoiden kanssa. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan aineiston ohjaamana kodin ja koulun yhteistyötä sekä opettajien keskinäistä yhteistyötä.

#### **6.3.1 Kodin ja koulun yhteistyö**

Yhteistyö lapsen huoltajien kanssa on opettajan kasvatustyön keskeisimpiä osa-alueita. Opetussuunnitelma velvoittaa kouluja tekemään tiivistä yhteistyötä kotien kanssa. Huoltajia on osallistettava ja heille on annettava tietoa lapsen koulunkäyntiin liittyvistä asioista. Vuorovaikutuksessa

koulun on oltava aktiivinen. (Opetushallitus 2014, 35-36). Huoltajat kokevat kodin ja koulun yhteistyön yhteisopettajuudessa eri tavoin ja yhteistyötä toteutetaan erilaisin rakentein. Lasten asioissa viestimiseen oli vastausten perusteella kolmea mallia. Ensimmäisessä mallissa luokan oppilaille oli päätetty opettajista tietty vastuupettaja, jonka kanssa huoltajat pääosin kommunikoivat lapsensa asioissa. Toisessa mallissa huoltajat välittivät viestit kaikille lapsen opettajille. Kolmannessa mallissa huoltajat voivat olla yhteydessä keneen tahansa lapsen opettajista.

Vastuupettajamallissa yhteydenpidon koettiin toimivan hyvin. Yhden opettajan kanssa viestimisen on aineistossa kuvailtu olevan selkeää ja toimivaa.

V2 Selkeää. Yleensä yhteen opettajaan ollaan yhteydessä hyvässä hengessä

V8 Hyvin, meillä päävastuussa ja eniten kotiin yhteydessä on yksi opettaja.

V16 Ihan hyvää. Pääsääntöisesti pidän yhteyttä lapseni nimetyn yhdyspettajan kanssa.

V13 Joustavaa. Viestit kulkee kaikkien opettajien kesken. Jos "omaa" opettajaa ei saa kiinni, niin voi tavoitella vielä kahta muuta opettajaa.

Vastuupettajamalli on mutkaton, sillä huoltajat tietävät aina, keneen olla yhteydessä lapsen asiassa. Malli on myös joustava, sillä kaikki vastaajat kuvasivat viestivänsä pääsääntöisesti yhden opettajan kanssa. Tarvittaessa voi ottaa yhteyttä myös muihin opettajiin.

Yhden opettajan mallissa on riskinä se, että huoltajat eivät tule tutuiksi muiden lapsensa kanssa työskentelevien opettajien kanssa.

V7 Olisi kiva jutella myös kaikkien opettajien kanssa jotka opeytavat lastani. Keskustelut ovat yleensä vain vastuupettajan kanssa.

Edellä olevassa ainestoesimerkeissä ilmenee toive siitä, että keskustelua olisi muidenkin kuin vastuupettajan kanssa. Tiedonkulkuun opettajien välillä on myös tällaisessa toimintatavassa kiinnitettävä erityisesti huomiota. Yhteisopettajuudessa kasvatusvastuu jakautuu koulun puolella useammalle aikuiselle ja on tärkeää, että kaikki lapsen opettajat perillä ajankohtaisista asioista.

Aineiston perusteella osa huoltajista viestii aktiivisesti kaikkien luokan vastuuopettajien kanssa. Näin opettajat tietävät aina, että kollegat ovat saaneet saman tiedon. Vastaaja 37 kertoo lähettävänsä viestit lapsen kaikille opettajille, ja yhteistyö sujuu kaikkien kanssa. Hänenkin lapsensa luokalla on päätetty vastuuopettajat kullekin oppilaalle, ja vastaaja kuvaa pääosin olevansa yhteydessä yhteen opettajaan. Vastaajat 30 ja 24 puolestaan kertovat, että he voivat soittaa tai laittaa viestiä kenelle tahansa lapsen opettajista. He kokevat systeemin toimivaksi ja vastaaja 24 täydentääkin, että opettajat informoivat toisiaan ja ovat molemmat tietoisia asioista.

Kodin ja koulun yhteistyössä tärkeää on avoimus ja luottamuksellisuus. Vastauksissa 5, 12 ja 21 yhteistyötä kuvaillaan myönteisin adjektiivein. Yhteistyö on heidän mukaansa muun muassa avointa, riittävää ja asiallista. Vastaajilla 4, 31 ja 35 on myös positiivinen kokemus kodin ja koulun yhteistyöstä. He painottavat riittävää informaatiota ja tiedonkulkua. Vastaaja 35 lisää, että opettajilla on hyvin "langat käsissä".

Aineistossa useasta vastauksesta välittyi negatiivisena huoltajien kokemus palautteen ja keskustelun riittämättömyydestä. Vastaaja 18 lisää, että opettajat ovat todenneet, ettei heillä ole aikaa antaa palautetta. Hänen mukaansa oppimisen tilaa seurataan kotona kokeista ja koulutehtävistä. Vastauksissa toivotaan erityisesti lapsen oppimiseen liittyvää henkilökohtaista palautetta. Vastaajan 34 mukaan yleisistä asioista saadaan tietoa Wilma-viesteillä, mutta lapseen kohdistuva yhteistyö on vähäistä. Vastaaja 28 kertoo huoltajien saavan lapsesta yksilöllistä tietoa keskustelussa, joka pidetään kerran vuodessa. Huoltaja kertookin olevansa epävarma siitä, huomioi-daanko lasta riittävästi opettajien toimesta. Myös vastaaja 7 toivoisi enemmän kohtaamisia kasvokkain opettajien kanssa.

Joissakin vastauksissa kerrottiin myös epäselvyyksistä siinä, kenen kanssa huoltajan odotetaan viestittävän.

V6 Viestejä tulee eri opettajilta. Välillä epäselvää kenelle ilmoitan tai kysyn lapseni asioista. Toki asiat selviävät aina riippuen siitä kenelle viestin laittaa.

V32 Työnjakoa ei ole erikseen opettajien toimesta selkeytetty esim. niiltä osin kuka käy keskustelut tai on kotiin yhteydessä, mutta omalta osaltani tieto on aina välittynyt eteenpäin ja yhteyttä on otettu tarpeen mukaan puolin ja toisin.

Vaikka vastauksessa 6 kuvaillaankin kommunikaation epäselvyyttä, on huoltaja kuitenkin sitä mieltä, että asiat saadaan selvitetyiksi. Samanlainen ajatus välittyy vastaajan 32 kommentista, jossa kerrotaan, että vaikka työnjakoa ei ole selkiytetty, niin tieto kulkee silti. Huoltaja V11 ilmaisi olevansa epä tietoinen siitä, keneen tulisi olla yhteydessä akuuteissa asioissa.

Osassa vastauksia todettiin, ettei yhteisopettajuudella ole vaikutusta kodin ja koulun yhteistyöhön. Vastaaja 1 tähdentääkin, että uskoo enemmän opettajan persoonan vaikuttavan vuorovaikutukseen kuin yhteisopettajuuden. Vastaajilla 22 ja 39 on käsitys myös yhteistyöstä perinteisessä yhden opettajan opetusmallissa, eivätkä he ole havainneet eroavaisuuksia.

### **6.3.2 Opettajien välinen yhteistyö huoltajien silmin**

Yhteisopettajuuden ominaispiirre on se, että kollegat työskentelevät tiimeinä keskenään. Yhteisopettajuuden tutkimuksessa esiin nousseita teemoja on myös omassa aineistossani.

Suomessa on toisinaan ollut julkista keskustelua opettajien työssäjaksamisesta ja kuormittumisesta. Myös aineistossa opettajien työn kuormittavuus ja yhteisopettajuuden vaikutus siihen herättää ajatuksia.

V1 Lapseni osaa olla välillä hiukan haastava käytökseltään. Tällöin opettajat voivat jakaa kuormitetaan ja riittää paremmin voimia myös opetukseen.

V3 Uskon myös että opettajille yhteisopettajuusmalli antaa enemmän voimavaroja

Vastaaja 1 kuvailee opettajien jakavan kuormitusta keskenään, jolloin yhdelle opettajalle ei tule kaikki haastavat tilanteet. Myös vastaaja 3 ajattelee, että yhteisopettajuus antaa opettajille voimavaroja.

Yhteisopettajuudessa tiimin toimivuus on keskeistä. Sen tunnistavat hyvin myös huoltajat.



V9 Riippuu tiimistä. Osassa luultavasti toimii hyvin mutta olen kuullut väsymisestä kun opettajatiimien henkilökemiat ja työtavat ovat täysin erilaiset. Työnohjausta tarvittaisiin tiimeissä.

V1 Tykkään yhteisopettajuudesta, toivottavasti opettajilla työparin kanssa menee hommat hyvin yksin, jotta työskentely on sujuvaa ja mukavaa.

Vastaaja 9 analysoi yhteisopettajuutta tiimityönä, johon vaikuttavat henkilökemiat ja ihmisten erilaiset työskentelytavat. Jos tiimi ei toimi, se voi aiheuttaa väsymistä. Vastaaja 1 korostaa työparin yhteistyön merkitystä.

Yhdessä työskentelyyn kuuluvat toisinaan myös ristiriidat ja kompromissit. Muutamassa vastauksessa huoltajat kertovat, ettei opettajilla aina ole yhteistä linjaa. Vastaajan 3 näkemys on se, että esimerkiksi sijaisten opetuksessa lapsi saattaa kokea epäoikeudenmukaisuutta ristiriitaisten käytäntöjen vuoksi. Vastaaja 27 kirjoittaa, että opettajien ohjeet ovat toisinaan ristiriitaisia.

Luokassa työskentelevä aikuinen mallintaa aina käyttäytymisellään vuorovaikutustaitoja varsinaisen opetettavan sisällön ohella. Yhteisopetus antaa oppilaille mallin siitä, miten yhteistyötä tehdään (Pulkinen ja Rytivaara 2015, 10). Opettajat välittävät vastaajan 21 mukaan toimivan yhteistyön mallin lapsille.

## 6.4 Yhteisopettajuuden käytännöt

Kyselylomakkeeseen valikoituneiden teemojen (oppiminen, sosiaaliset taidot ja vuorovaikutussuhteet sekä yhteistyö) ohella aineisto tarjoaa näkökulman yhteisopettajuuden käytäntöihin. Huoltajat tuovat ilmi ajatuksia opettajien ajankäytöstä ja resurssin jakautumisesta sekä yhteisopetusluokan rutiineista ja käytännöistä.

### 6.4.1 Opettajien ajankäyttö ja resurssit

Perinteisessä luokanopetuksessa luokanopettajan täytyy samanaikaisesti opettaa, huolehtia luokan työrauhasta ja reagoida erilaisiin tilanteisiin. Yhteisopetuksessa on useamman opettajan resurssi jaettavana näihin erilaisiin tehtäviin ja huoltajat tunnistavat asian.

V21 Kuulostaa meistä myös hyvältä, että vaikka luokassa tapahtuisi selvitettävä tilanteita, yksi opettaja voi keskittyä opettamiseen.

V38 Toinen opettaa ja toinen selvittää esim riitoja

Molemmissa aineistoesimerkeissä edellä kuvataan, kuinka opettajista toinen opettaa ja toinen selvittää tilannetta tai riitaa. Näin opetusta pystytään antamaan, vaikka joillakin oppilailla olisi aikuisen tukea tai keskustelua vaativa tilanne oppitunnin aikana.

Selvitettävien tilanteiden on muitakin asioita, jotka vaativat opettajan aikaa ja huomiota. Vastaaja 33 kokee yhteisopettajuuden tukevan hänen keskittymisvaikeuksista kärsivää lastaan. Opetuksen aikana toinen opettaja kykenee havainnoimaan ja auttamaan hiljaisesti omien haasteidensa kanssa painivaa oppilasta. Vastaaja 36 mainitsee myös, että yhteisopettajuusluokassa on useammat silmäparit. Usean aikuisen valvonta ja havainnointi on erityisen tärkeää esimerkiksi häiriöiden, konfliktien ja tapaturmien vuoksi. Vastaaja 19 nostaa esiin sen, että opettajien on helpompi irrottautua erilaisiin palavereihin toisen opettajan opettaessa ryhmää.

### 6.4.2 Yhteisopetusluokan toimintatavat ja oppimisympäristö

Yhteisopetusluokka vaatii tilojen, työtapojen, aikataulujen, resurssien ja siirtymien organisointia. Joustavia ryhmittelyjä on toteutettava oppilaiden lähtökohdista käsin, Oppimisympäristön on oltava sellainen, joka tukee oppimista. Malinen ja Palmu (x, 68) toteavat, että oppilaalla on oltava käsitys siitä, mitä kulloinkin tapahtuu ja missä. Silloin hän saa hallinnan kokemuksen ympäristöstään. Oppilaan on myös tiedettävä, kenen kanssa hän tulee työskentelemään. Näiden syiden vuoksi toimintaohjeiden ja käyttäytymisodotusten on oltava ymmärrettäviä ja jokaisella oppilaalla tiedossa. Vastaaja 9 korostaa myös ennakoitavien toimintatapojen tärkeyttä. Hän toteaa, että silloin voimavaroja ei kulu oikeiden toimintatapojen hakemiseen. Vastauksessaan huoltaja

kirjoittaa, että hänen lapsensa luokassa rutiinit ovat hyvät ja samanlaiset eri aineiden opetuksessa. Tällöin kaikki tietävät, kuinka tulee toimia.

Aineiston perusteella huoltajat tai oppilaat eivät välttämättä ole täysin selvillä luokan käytännöistä ja toimintatavoista. Vastaaja 16 sanoo, ettei työnjaosta ole aina varmuutta ja täydentää, että opetustilanteessa on ilmeisesti aina yksi opettaja kerrallaan. Yhteisopetusluokassa työskentelee usein monia muitakin ammattilaisia kuin luokan vastuopettajat. Luokan oppilaiden opetukseen ja tuen järjestämiseen saattavat osallistua esimerkiksi koulunkäynninohjaajat, erityisopettaja ja tiettyjen aineiden opettajat. Esimerkiksi vastaaja 27 kertoo, että lapsen voi olla aluksi vaikea hahmottaa sitä, ketkä luokan oppilaiden kanssa työskentelevistä aikuisista ovat opettajia.

Rutiinien ja työtapojen selkeyden lisäksi vastaaja 35 otaksuu, että kurin on oltava tiukempi yhteisopetusluokassa. Sääntöjen tiukkuus on tarpeen sen vuoksi, että ryhmäkoko on suuri. Isossa ryhmässä lapset joutuvat myös tottumaan siihen, että puheenvuoroa ei välttämättä saa niin helposti. Vastaajat 26 ja 27 mainitsevatkin, että puheenvuoroa ei aina saa ollenkaan tai sitä joutuu odottamaan kauemmin, sillä vastaajia on enemmän.

Käytäntöjen, sääntöjen ja toimintatapojen ohella kommentteja herättivät myös yhteisopetustilan fyysiset puitteet. Vastaaja 14 mainitsee tilan aiheuttamien ärsykkeiden häiritsevän keskittymistä. Tilan jakaminen joustavien ryhmittelyjen mukaan toteutuukin eri tavoin eri kouluissa, ja joissakin tapauksissa luokka jaetaan esimerkiksi verholla, josta äänet välittyvät läpi.

Aineistossa on esitetty muitakin huomioita koskien fyysistä oppimisympäristöä.

V16 Luokkajärjestelyt eivät vakuuta. Pelkät väliverhot luokassa ovat riittämätön äänieristys, mikä mielestäni aiheuttaa turhaa oppilaiden ravaamista toisiin luokkiin, vaikka omassa ryhmässäkin olisi muutoin tilaa.

V18 Luokkatilan viimeiset pulpetit ovat aina liian kaukana opettajista / oppimateriaalin esityksistä tauluilla.

Edellä kuvatuissa esimerkeissä ilmenee, että yhteisopettajuusluokan fyysinen oppimisympäristö ei aina huoltajien silmin tue oppimista. Äänieristeenä verhot eivät vastaajan 16 mukaan ole riittävä ratkaisu ja kaiken lisäksi oppilaat pääsevät tunnin aikana kulkemaan verhon kautta toisiin tiloihin. Vastaaja 18 tuo esille tärkeän huomion siitä, että suuressa tilassa taulu ja esitysmateriaalit jäävät taaimmaisena istuvien saavuttamattomiin.

## 7 Lopuksi

Tutkimuksessa saatiin tutkimuskysymyksiin vastauksia ja kartoitettiin huoltajien ajatuksia yhteisopettajuudesta. Kyselylomake oli suhteellisen lyhyt, jotta se ei veisi liikaa vastaajien aikaa ja useampi haluaisi osallistua. Yhteen tutkimukseen ei saakaan mahtumaan kaikkia kiinnostavia teemoja. Tässä tutkimuksessa teemoiksi valikoituivat oppiminen, vuorovaikutustaidot sekä kodin ja koulun yhteistyö. Tutkimuksen aineisto tuotti kuitenkin myös muihin teemoihin liittyviä vastauksia. Edellä mainittujen teemojen lisäksi sosiaaliset suhteet ja yhteisopetuksen käytännöt herättivät ajatuksia ja antoivat analyysiin lisää tietoa. Teemat oli valittu alun perin tutkimuskirjallisuuden ja oman kokemuksen perusteella, joten yksi kiinnostava tulos onkin juuri se, että huoltajat kiinnittivät aineistossa huomiota muihinkin teemoihin.

Oppimisen teemaan sisältyvä inklusio nousi aineistossa yllättävän laajasti ja taajaan esiin. Huoltajat käyttivät opetussuunnitelman kieltä pohtiessaan tukea tarvitsevien oppilaiden opiskelusta yhteisopetusluokassa. Luultavimmin useimmat vastaajista ovat käyneet koulua ennen inklusioajattelua, joten he ovat aineiston perusteella tietoisia koulumaailman muutoksista. Inklusion ja yhteisopettajuuden kiinteä yhteys onkin tutkimuskirjallisuudessa vahvasti näkyvä aihe. Molemmat huoltajien esiin nostamat puolet eli yhteisopetuksen edut ja haitat inklusion toteuttamisessa ovat pitkälti samoja kuin tutkimuskirjallisuudessa esitetyt pohdinnat. Sen sijaan arviointia koskevat vastaukset olivat odotettua suppeampia. Julkista keskusteltua seurattessa tuntuu usein, että erityisesti arviointi on yksi huoltajia eniten kiinnostavimmista seikoista lastensa koulunkäyntiin liittyen. Tutkielmassa arvioinnin toteuttamisesta ja siihen liittyvistä epäselvyyksistä oli mainintoja, mutta vähemmän kuin olisi odottanut.

Yhteisopettajuus antaa rutkasti aiheita lisätutkimukselle. Huoltajien näkemyksiä yhteisopettajuudesta ja koulunkäynnistä ylipäätään olisi tärkeää kartoittaa tarkemmin. Tässä tutkimuksessa ei valotettu aihetta määrällisin menetelmin, eivätkä tutkimustulokset ole yleistettävissä. Laajempi ja suuremmalla otoksella tehty tutkimus huoltajien ajatuksista olisi keskeinen jatkotutkimusaihe.

Toisaalta olisi jatkotutkimuksissa tärkeää huomioida lapsinäkökulma. Oppilaiden ajatuksia yhteisopettajuudesta on tutkittu jonkin verran, mutta olisi kiinnostavaa yhdistää ja vertailla lasten, huoltajien ja opettajien näkökulmia. Yhtenä jatkotutkimusaiheena näkisin tutkimuksen, jossa aineistoa kerättäisiin sekä yhteisopetusluokan että perinteisen luokan oppilaiden huoltajilta. Näin voitaisiin vertailla vastauksia ja saada tarkemmin kuvaa mallien eroavaisuuksista ja yhtäläisyyksistä huoltajien silmin.

Tutkimuksen aineistossa etenkin ryhmäkokoan liittyvät seikat olivat keskeisesti esillä. Kuten edellä on todettu, ryhmäkoko liittyy kiinteästi yhteisopetuksen käytännön toteutukseen eritoten silloin, kun yhteisopetusta toteuttaa kaksi luokanopettajaa. Suuri ryhmäkoko etuineen ja haittoineen on usein erottamaton osa yhteisopetusta silloin, kun kaksi luokkaa on yhdistetty yhdeksi ryhmäksi. Yhteisopetusluokassa onkin tyypillisimmin enemmän oppilaita kuin yhden opettajan luotsaamassa luokassa. Tarvitaan kuitenkin lisää tutkimusta ja erilaisin menetelmin kerättyä aineistoa, jotta voidaan valottaa laajemmin myös esimerkiksi huoltajien näkemyksiä opettajien keskinäisestä yhteistyöstä tai ainesisältöjen opettamisesta.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa ennen kaikkea se, että se on toteutettu kyselylomakkeella. Kyselylomakkeen toteuttamisen haasteena on se, että vastaajat eivät pääse kysymään tarkentavia kysymyksiä ja varmistamaan, että ovat ymmärtäneet kysymykset tarkoitetulla tavalla. Tutkimuksen kyselylomakkeessa olikin annettu hieman lisätietoa vastaajille ja selitetty, mitä tarkoitetaan vuorovaikutustaidoilla. Kyselylomakkeen olennaisena haasteena on myös se, että kysymykset eivät saa ohjata vastauksia liikaa. Siksi kyselylomakkeessa oli useita avoimia vastauksia, joissa huoltajia pyydettiin kuvailemaan ja perustelemaan. Toisekseen haasteena on yhteisopettajuuden määrittely. Koska halusin tutkia täyttää yhteisopettajuutta usean luokanopettajan toteuttamana, piti minun saada kerättyä vastaajia juuri sellaisissa luokissa opiskelevien oppilaiden huoltajilta. Edellä mainittu seikka vaatikin huolellista viestintää valikoitujen koulujen rehtoreiden kanssa, jotta kyselylomake saatiin välitettyä oikeille tahoille.

Tutkimuksen tulokset ovat jossain määrin yhteneviä aiemman yhteisopettajuutta koskevan tutkimuksen kanssa. Huoltajat näkevät yhteisopettajuudessa samoja etuja ja haasteita kuin mitä tutkimuskirjallisuudessa on aiemminkin esitetty. Tutkimustulosten yhdensuuntaisuus aiemman tutkimuksen kanssa lisää tuloksen luotettavuutta. Tutkimus antaa uutta tietoa, sillä huoltajien näkemyksiä ei ole aiemmin kartoitettu. Tässä tutkimuksessa ilmeni se kiinnostava seikka, että huoltajien vastauksissa korostuivat lasten sosiaaliset suhteet. Yksi koulun tärkeimmistä tehtävistä onkin muodostaa kasvatusyhteisö, jossa lapset solmivat suhteita vertaisikätovereihin ja harjoittelivat sosiaalisia taitoja. On luonnollista, että huoltajat kokevat lastensa kaverisuhteet tärkeinä. Koulun merkitys oppilaiden toverisuhteiden mahdollistajana näkyy tutkimuksen vastauksissa.

On aina kiinnostavaa, missä määrin koulumaailman muutokset välittyvät koteihin. Koulumaailma muuttuu jatkuvasti ja ne, jotka eivät parhaillaan ole koulumaailmassa sisällä, tarkastelevat koulumaailmaa joko omien kokemustensa, yhteiskunnallisen keskustelun tai koulua käyvien tai siellä työskentelevien kautta. Tutkimuskohteena olleet huoltajat tarkastelivat yhteisopettajuutta lastensa kokemusten kautta. Aiempi tutkimus on kohdistunut opettajien ja oppilaiden näkemyksiin. Tutkimuksen avulla saattaa avata pienen ikkunan siihen, miten huoltajat näkevät lastensa koulunkäynnin.

## Lähteet

### Tutkimusaineisto

39 Kyselylomakevastausta vuodelta 2019

### Tutkimuskirjallisuus

Aarnio, S. & Kilpimaa-Lipasti, N. 2016. Luokanopettajien kokemuksia yhdessä opettamisesta. Teoksessa T. Saloviita (toim.) Samanaikaisopetus. Tuntisuunnitelmia ja työtapoja. Jyväskylä: PS-kustannus, 45–56.

Ahtiainen, R., Beirad, M., Hautamäki, J., Hilasvuori, T. & Thuneberg, H. 2011. Samanaikaisopetus on mahdollisuus. Tutkimus Helsingin pilottikoulujen uudistuvasta opetuksesta. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja A1:2011. Helsinki: Yliopistopaino.

Alasuutari, P. 2012. Laadullinen tutkimus 2.0. Järjestetyt tilanteet ja luonnollisesti syntyvä aineisto. E-kirja.

Cantell, H. ja Kallioniemi, A. 2016. Kansankynttilä keinulaudalla. Jyväskylä: PS-kustannus.

Conderman, G., Pedersen, T., Bresnahan, V. 2009: Purposeful co-teaching. Real cases and effective strategies. Thousand Oaks: Corwin press.

Eskelä-Haapanen, S. 2013. Oppimisen tukeminen samanaikaisopetuksen avulla. Teoksessa P. Jääskelä, U. Klemola, M.-K. Lerkkanen, A.-M. Poikkeus, H. Rasku-Puttonen, & A. Eteläpelto (toim.) Yhdessä parempaa pedagogiikkaa: interaktiivisuus opetuksessa ja oppimisessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 159–168.

Friend, M., Cook, L., Hurley-Chamberlain, D., & Shamberger, C. 2010. Co-Teaching: An Illustration of the Complexity of Collaboration in Special Education. *Journal of Educational & Psychological Consultation*, 20(1), 9–27. <https://doi.org.ezproxy.uef.fi/2443/10.1080/10474410903535380> [luettu 15.9.2022]

Flujit, D., Bakker, C. & Struyf, E. 2016. Team-reflection: The missing link in co-teaching teams. *European Journal of Special Needs Education* 31(2), 187–201. <https://doi.org/10.1080/08856257.2015.1125690> [luettu 10.10.2022]



- Heikkilä, J., Rissanen, M. & Rantanen, J. 2016: Koulun tie kohti laajempaa yhteisöllisyyttä. Teoksessa T. Saloviita (toim.) Samanaikaisopetus. Tuntisuunnitelmia ja työtapoja. Jyväskylä: PS-kustannus, 69–74.
- Korkeakoski, E. 2004: Opettaja oman työnsä arvioijana. Teoksessa P. Kansanen ja K. Uusikylä (toim.) Opetuksen tutkimuksen monet menetelmät. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lonka, K. & Vaara, L. 2016. Yksin tekemisestä yhdessä tekemiseen. Teoksessa H. Cantell ja A. Kallioniemi (toim.) Kansankynttilä keinulaudalla. Jyväskylä: PS-kustannus, 39–52.
- Louhela, V. 2012. Kuulluksi tulemisen pedagogiikka kaikille yhteisessä koululiikunnassa. Oulu: Oulun yliopisto.
- Louhela-Risteelä, V. 2016. Samanaikaisopetuksesta yhteiseen opettajuuteen. Teoksessa T. Saloviita (toim.) Samanaikaisopetus. Tuntisuunnitelmia ja työtapoja. Jyväskylä: PS-kustannus, 75–88.
- Malinen, O-P. & Palmu, I. 2017. (toim.) Yhteisopettajuus – näkökulmia ja toimintamalleja onnistuneeseen yhdessä opettamiseen. Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.
- Mertaniemi, R. 2018. Vanhempien barometri. [https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2018/11/Vanhempien-Barometri-2018\\_raportti.pdf](https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2018/11/Vanhempien-Barometri-2018_raportti.pdf) [luettu 9.9.2022]
- Niemi, H. 2016. Erinomaisuus, sitoutuminen ja eettisyys. Teoksessa H. Cantell ja A. Kallioniemi (toim.) Kansankynttilä keinulaudalla. Jyväskylä: PS-kustannus, 19–38.
- OAJ 2021: Opetusalan työolobarometri. [https://www.oaj.fi/contentassets/14b569b3740b404f99026bc901ec75c7/oaj\\_opetusalan\\_tyoolobarometri\\_2021.pdf](https://www.oaj.fi/contentassets/14b569b3740b404f99026bc901ec75c7/oaj_opetusalan_tyoolobarometri_2021.pdf) [luettu 30.9.2022]
- Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus.
- Pulkkinen, J. & Rytivaara, A. 2015. Yhteisopetuksen käsikirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Rinne, R., Kivirauma, J. & Lehtinen, E. 2015. Johdatus kasvatustieteisiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rytivaara, A. 2012: Towards inclusion: teacher learning in co-teaching. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/40446/978-951-39-4927-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [luettu 12.9.2022]
- Rytivaara, A. 2012: Collaborative classroom management in a co-taught primary school classroom. International Journal of Educational Research 53(1), 182-191. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2012.03.008> [luettu 10.10.2022]

- Saarenketo, T. 2016: Oppilaiden kanssa vastuuta jakamassa. Peruskoulun kahdeksannen luokan oppilaiden autonomian vahvistaminen englannin oppitunneilla samanaikaisopetuksen tuella. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/49175> [luettu 12.9.2022]
- Saloviita, T. 2013. Luokka haltuun! Parhaat keinot toimivaan opetukseen. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Saloviita, T. 2016. (toim.) Samanaikaisopetus. Tuntisuunnitelmia ja työtapoja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Saloviita, T. 2018. How common are inclusive educational practices among Finnish teachers? International Journal of Inclusive Education 22(5), 560-575. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13603116.2017.1390001> [luettu 10.9.2022]
- Scruggs, T., Mastropieri, M. & McDuffie, K. 2007. Co-Teaching in Inclusive Classrooms: A Metasynthesis of Qualitative Research. Exceptional Children, 73(4), 392–416. <https://doi.org/10.1177/001440290707300401>
- Sirkko, R., Takala, M. & Kokko, M. 2020. Yhteisopetus - Yksi mahdollisuus toteuttaa inklusiivista kasvatusta. Teoksessa M. Takala, A. Äikäs & S. Lakkala (toim.) Mahdoton inklusio? E-kirja.
- Sirkko, R., Takala, M., & Muukkonen, H. 2020. Yksin opettamisesta yhdessä opettamiseen: Onnistunut yhteisopettajuus inklusion tukena. Kasvatus & Aika 14(1), 26–43. <https://doi.org/10.33350/ka.79918> [luettu 22.9.2022]
- Sääkslahti, A. & Tynjälä, J. 2013. Kipinöitä pinnan alla. Teoksessa P. Jääskelä, U. Klemola, M.-K. Lerkkanen, A.-M. Poikkeus, H. Rasku-Puttonen & A. Eteläpelto (toim.) Yhdessä parempaa pedagogiikkaa – Interaktiivisuus oppimisessa ja opettamisessa, 147–152. <https://ktl.jyu.fi/fi/julkaisut/julkaisuluettelo-1/julkaisujen-sivut/2013/D108.pdf> [luettu 2.9.2022]
- Tieteen termipankki 2017: Inklusio. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kasvatustieteet:inkluisio> [luettu 8.10.2022]
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja.
- Tähtinen, M. 2016. Yhteisopettajuus ja joustava ryhmittely. Teoksessa T. Saloviita (toim.) Samanaikaisopetus. Tuntisuunnitelmia ja työtapoja. Jyväskylä: PS-kustannus, 37–44.

## Liitteet

### LIITE 1: Kyselylomakkeen pohja.

Kyselylomake

#### 1. Taustatiedot

Onko lapsesi opiskellut myös perinteisessä yhden opettajan luokassa?

Kyllä/Ei

Kuinka tyytyväinen olet yhteisopettajuusmalliin verrattuna perinteiseen yhden opettajan malliin?

Erittäin tyytyväinen/melko tyytyväinen/tyytymätön/en osaa sanoa

Kuinka kauan lapsesi on opiskellut yhteisopettajuusluokassa?

#### 2. Oppiminen

Onko lapsesi saanut riittävästi yksilöllistä tukea opetusryhmässä?

Kyllä/Ei/Osittain

Onko yhteisopettajuus tukenut lapsesi oppimista? Jos on, niin miten?

Onko yhteisopettajuudesta ollut haittaa lapsesi oppimiselle? Jos on, niin millaista?

Miten lapsesi arviointi on mielestäsi toteutunut yhteisopettajuusmallissa?

#### 3. Vuorovaikutustaidot

Infoteksti vastaajille:

Vuorovaikutustaidoilla tarkoitetaan tässä etenkin lasten vertaissuhteisiin liittyviä sosiaalisia taitoja. Näihin sisältyvät muun muassa taito ymmärtää muita ja osallistua keskusteluun, taito osoittaa empatiaa, taito hallita tunteita, taito ylläpitää myönteisiä vertaissuhteita sekä solmia ystävyyssuhteita ja taito selvittää konflikteja.

Onko suuri opetusryhmä vaikuttanut enemmän positiivisesti vai negatiivisesti lapsesi vuorovaikutustaitoihin?

Enemmän positiivisia vaikutuksia.

Enemmän negatiivisia vaikutuksia.

En osaa sanoa.

Millaisia vaikutuksia suurella opetusryhmällä on ollut lapsesi vuorovaikutustaitoihin?

#### 4. Kodin ja koulun yhteistyö

Onko opettajien välinen työnjako selkeä?

Kyllä/Ei

Millaista kodin ja koulun yhteistyö on ollut usean opettajan mallissa?

Vapaa sana